

TDK Dolgozat

**Milyen eredményre számíthat a CESL az adásvételi jog területén
jelenlévő szabályozási versenyben?**

Jelige: „Festina lente”

Lezárva: 2014. október 13.

Tartalomjegyzék

BEVEZETÉS	3
I. TÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉS	5
A) Az adásvételi jog nemzetközi harmonizációja	5
B) A CESL kidolgozásához vezető út	7
C) A CESL Javaslat legfontosabb jellemzői	10
III. EGYSÉGES ADÁSVÉTELI JOG AZ EURÓPAI UNIÓBAN	11
A) A szabályozó eszköz típusából származó előnyök	11
1. Közös európai adásvételi jog	11
2. Rendelet - az Európai Unió kötelező jogi aktusa	12
3. Opcionális, a nemzeti jog részévé váló másodlagos szabályrendszer	13
B) Anyagi jogi jogvédelem a CESL-ben	15
1. Általános szabályok	15
2. B2B szerződések	15
3. B2C szerződések	17
C) A CESL, mint a belső piaci kereskedelem fellendítésének eszköze	18
IV. A CESL HIÁNYOSSÁGAI	20
A) A szabályozó eszköz típusát ért kritikák	21
1. Közös európai adásvételi jog	21
2. Rendelet - az Európai Unió kötelező jogi aktusa	22
3. Opcionális, a nemzeti jog részévé váló másodlagos szabályrendszer	22
B) A CESL anyagi jogát érintő kritikák	27
1. Komplexitás	27
2. A B2B és a B2C szerződések külön jogi eszközben történő szabályozása	28
C) A CESL választásából eredő költségek	28
V. „FESTINA LENTE”	30
A CESL sikeréhez szükséges intézkedések	32
1. A szabályozási környezet leegyszerűsítése	32
2. Az irányadó jog kiválasztásának szempontjai	34
3. Eltérő anyagi jogi szabályok szükségessége	35
4. Az alkalmazási kör kiszélesítése	37

5. A CESL értelmezésének elősegítése és népszerűsítése	38
6. A Felülvizsgálati klauzula	39
VI. KONKLÚZIÓ	41
VIII. FELHASZNÁLT FORRÁSOK	44

Bevezetés

A nemzeti és nemzetközi tőkekoncentráció hatására létrejövő nagyvállalati struktúra megkönnyítette a nemzetközi kereskedelemben való részvételt, a protekcionista gazdaságpolitikák által felállított korlátok fokozatos lebontása és a nemzetközi kereskedelem hatékonyságának szervezeti keretek közötti növelése pedig a múlt század közepére a globalizáció térnyerését eredményezte.¹

A globalizáció nem csak a gazdaságban van jelen, a társadalom más fontos alrendszerait- így a jogot is- áthatja. A könnyen megszerezhető információk birtokában az individuum mérlegelheti, hogy az elérhető opciók közül számára melyik a legkedvezőbb. Nem jelentenek kivételt e jelenség alól a jogrendszerek sem. Nagy valószínűség szerint, amennyiben más országok jogszabályai is elérhetők és megismerhetők, az individuumok olyan jogrendszert fognak választani, mely személyes igényeiknek jobban megfelel.² Ebben az esetben a szerződéskötés során, nemzeti joguk rendelkezéseinek – feltéve, hogy jogválasztásra lehetőségük van - lecserélésére kerülne sor, olyan jog kikötése érdekében, mely egyszerűbb, logikusabb és kiszámíthatóbb. Ez egyfajta szabályozási versenyt generál nemzeti, regionális és nemzetközi szinten egyaránt, hiszen a jogalkotó arra fog törekedni, hogy minél koherensebb és a gyakorlati igényeknek minél inkább megfelelő szabályrendszert hozzon létre, melyet a felek szívesen választanak, de legalábbis amelynek alkalmazását nem zárják ki. A jogalkotónak a gazdasági növekedés fokozása céljából érdekében áll, hogy jogszabályai eredményesen szerepeljenek a szabályozási versenyben.³

Emellett, nem hagyható figyelmen kívül, hogy a gazdasági integráció az egységes jogi szabályozás bevezetésével, a divergáló nemzeti szabályok közelítésével, átlátható, könnyen értelmezhető jogi fogalmak kidolgozásával fokozható. A kereskedelem mindig is a jogegységesítés motorja volt és napjainkban sincs ez másképp. A nemzeti jogrendszerek közötti különbségek a nemzetközi tranzakciókat bonyolultabbá és költségesebbé teszik, melynek következtében gyakorta előfordul, hogy

¹ Dr. Karajcz Sándor: Piacszerkezeti változások a globalizáció tükrében, a Miskolci Egyetem Gazdaságtudományi Karának VIII. Nemzetközi Konferenciáján megtartott előadás, Miskolc, 2011. 2. o.

² Jan M. Smits: The Common European Sales Law and Party Choice: When Will Parties Choose the Proposed CESL? A Chicagói Egyetem Jogi Kara „Conference on European Contract Law: A Law-and-Economics Perspective” c. konferenciáján megtartott előadás, Chicago, 2012. április 27-28. 4. o.

³ Stefan Vogenauer: Regulatory Competition through Choice of Contract Law and Choice of Forum in Europe: Theory and Evidence. in European Review of Private Law, Kluwer Law International BV, Great Britain, 1/2013, 2013. 31. o.

a gazdasági társaságok tartózkodnak a külföldi piacokon való megjelenéstől, vagy a szándékoltnál végül kevesebb külföldi piacra kezdik termékeiket exportálni, a fogyasztók pedig inkább hazai kereskedőtől vásárolnak, magasabb szintű jogbiztonságot feltételezve. E probléma megoldására megfelelő válasz szükséges.

A fentebb említett szabályozási verseny leginkább regionális és nemzetközi szinten érvényesül, mivel a nemzeti jogalkotó a jogszabályok szerkesztésekor arra helyezi a hangsúlyt, hogy az adott szabályrendszer a nemzeti jog koherenciáját ne veszélyeztesse és biztosítsa a jogfolytonosságot, nem pedig arra, hogy az adott jogszabályt külföldiek válasszák majd.⁴

Az Európai Unió felismerte, hogy versenyképességének fenntartása érdekében a gazdasági integráció mellett a tagállami jogok közelítésére is szükség van, regionális szintű versenyzőként csatlakozva ezzel a nemzetközi szabályozási versenyhez.

Az Európai Bizottság a belső piac versenyképességének növelése céljából, és a gazdasági válságból való kilábalás lehetséges megoldásaként, egy opt-in mechanizmusú közös európai adásvételi jog (Common European Sales Law - CESL)⁵ elfogadására tett javaslatot. E jogi eszköz bevezetésének szükségessége tekintetében nem foglalok állást, dolgozatomban arra keresem a választ, hogy a CESL-t tartalmazó javaslat abban a formában, amelyben benyújtásra került, alkalmas-e az általa kitűzött célok elérésére, valamint mire van szükség ahhoz, hogy a CESL a szabályozási versenyben minél előkelőbb „helyezést” érjen el.

⁴ Smits, i. m. 4. o.

⁵ Az Európai Parlament és a Tanács rendelet javaslata a közös európai adásvételi jogról (Brüsszel, 2011.10.11.) [COM(2011) 635] végleges, Hivatalos Lap C/2012/37/ 16

I. Történeti áttekintés

A) Az adásvételi jog nemzetközi harmonizációja

1. A Hágai Egyezmények

Az 1964-ben elfogadott Uniform Law on the Formation of the International Sale of Goods (ULF) és Uniform Law on the Sale of Goods (ULIS) nem hoztak átütő sikert az adásvételi jog egységesítésének területén, kevés állam ratifikálta őket, így leginkább a CISG megalkotási folyamatának egyik állomásaként értékelhetők.

2. A bécsi vételi egyezmény (CISG)

A szerződési jog nemzetközi egységesítésének gondolata 1929-ben merült fel, Ernst Rabel professzor kezdeményezésére. A bécsi vételi egyezmény kidolgozása ötven év áldozatos munkájának eredménye. Az áttörés az ENSZ 1966-ban létrehozott Kereskedelmi Jogi Bizottsága (UNCITRAL) munkásságához kötődik. 1968-ban megkezdett tevékenységével kiemelkedő sikereket ért el a szerződési jog egységesítésének körében, a bécsi vételi egyezmény megszerkesztésével. Az egyezmény 1988. január 1-jén lépett hatályba, és napjainkig 83⁶ szerződő államot számlál, közöttük a WTO statisztikái szerint a tíz legjelentősebb export- és importkereskedelemmel rendelkező ország közül kilencet (Nagy-Britanniát kivéve).⁷ A bécsi vételi egyezményt napjainkban egyre többen alkalmazzák és számos más jogközelítési eszköz mintájául szolgált⁸, egyes szerzők szerint pedig akár nemzetközi lingua franca-nak is tekinthető.⁹

Figyelemreméltó sikere ellenére a CISG sem tökéletes. A jogi, társadalmi és kulturális különbségek hatására több terület szabályozatlanul maradt, és számos kompromisszumos megoldás született, melyek kompenzálása érdekében a jogtudomány

⁶ A CISG szerződő államai in http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/sale_goods/1980CISG_status.html

⁷ A/CN.9/758, Possible future work in the area of international contract law, Proposal by Switzerland on possible future work by UNCITRAL in the area of international contract law

⁸ Szabó Sarolta: A bécsi vételi egyezmény, mint nemzetközi lingua franca- az egységes értelmezés és alkalmazás újabb irányai és eredményei. Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar Jog-és Államtudományi Doktori Iskola, Budapest, 2009. 15-16.o.

⁹ Szabó, i.m. 9. o.

arra törekszik, hogy a hézagokat kitöltse. Ennek eredményeképpen került sor többek között az UNIDROIT Alapelvek kidolgozására is.¹⁰

3. Az UNIDROIT Alapelvek

A CISG előző pontban vázolt hiányosságai sarkallták a Nemzetközi Intézetet a Magánjog Egységesítéséért (UNIDROIT) a Nemzetközi Kereskedelmi Szerződések Alapelveinek (UNIDROIT Alapelvek) megalkotására 1994-ben, melyet két újabb kiadás követett 2004-ben és 2010-ben. A CISG elfogadását követően nyilvánvalóvá vált, hogy a legszélesebb körű szabályozás, amelyet nemzetközi szinten, kötelező erővel bíró jogszabállyal el lehet érni az, amelyet a CISG tartalmaz.¹¹ Éppen ezért, az UNIDROIT Alapelvek szerkesztői nem imperatív, hanem *restatement* jellegű szabályrendszer megteremtését tűzték ki célul, melynek sajátossága, hogy azok szerkesztésekor nem az volt a meghatározó- a CISG-vel ellentétben-, hogy mely szabályt fogadták el a legtöbben („*common-core approach*”), hanem az, hogy a határon átnyúló tranzakciók szabályozása körében mely rendelkezés lehetne a legeredményesebb, legjobban alkalmazható („*better-rule approach*”).¹²

A gyakorlatban nem ritka az a jelenség, hogy az UNIDROIT Alapelveket segítségül hívják a CISG egyes rendelkezéseinek értelmezéséhez, a két szabályrendszer együttélése szinte konfliktusmentes.¹³

A CISG kompromisszumos megoldásaiból fakadó hiányosságok és a globalizáció térnyerése az adásvételi jog regionális egységesítését Európában is a jogtudományi és politikai értekezések középpontjába helyezte és megkezdődtek a legalkalmasabb jogi eszköz kutatására irányuló munkálatok.

¹⁰ M. Joachim Bonell: The UNIDROIT Principles and CISG. (1997) in <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/bonell.html>

¹¹ M. Joachim Bonell: Towards a Legislative Codification of the UNIDROIT Principles? az UNCITRAL "Modern Law for Global Commerce" konferenciáján megtartott előadás, Bécs, 2007. július 9-12. in <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/bonell5.html> 63.o.

¹² Bonell: Towards a Legislative Codification of the UNIDROIT Principles? 63.o.

¹³ Bonell: The UNIDROIT Principles and CISG.

B) A CESL kidolgozásához vezető út

1. Az Európai Bizottság 2001-ben megjelent közleménye

A Bizottság 2001-ben megjelent közleményében¹⁴ két problémakört azonosított. Az egyik a fogyasztói szerződési jogi acquis széttöredezettsége, esetenként inkonzisztenciája, a másik a tagállami szerződési jogok eltéréseinek belső piacára gyakorolt negatív hatása.¹⁵ E problémák kezelésére a civil-és magánszféra hatékony közreműködésével, nem kimerítő jegyzéket készített a lehetséges megoldásokról, melyeket az alábbiak szerint vázolt:

- Első opció: a közgazdaságtanban jól ismert Adam Smith-féle láthatatlan kéz mechanizmusa, öngeneráló rend, melynek alaptételét alkalmazva a piacra kell bízni a felmerülő problémák megoldását;
- Második opció: kötelező erővel nem rendelkező közös elveket (*restatementek*) kell kialakítani, melyek a felek számára iránytűként szolgálnak és a jogtudomány számára is hasznosak;
- Harmadik opció: szerződési joggal kapcsolatos hatályos közösségi jogszabályok koherenciáját növelni kell;
- Negyedik opció: általános és speciális kérdésekre egyaránt vonatkozó, új közösségi jogszabályt kell elfogadni.¹⁶

2. A Bizottság 2003-as jelentése és a közös szerződési jogi referenciakeret-tervezet (DCFR)

A Bizottság előző pontban ismertetett közleményére 181 válasz érkezett a tagállamok kormányaitól és egyéb érdekelttől (gazdasági társaságok, gyakorló jogászok, jogtudósok, fogyasztói érdekképviselői szervek), melynek konzekvenciáit a 2003-ban megjelent cselekvési tervben vonta le a Bizottság.¹⁷ Az első opciót kevesen támogatták, a másodikat annál többen, a legtöbben a harmadik opciót favorizálták, a

¹⁴ A Bizottság közleménye (2001. szeptember 13.) a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek az európai szerződési jogról [COM (2001) 398]

¹⁵ Danemann, Vogenauer, 4. o.

¹⁶ COM (2001) 398, 13-17.o.

¹⁷ A Bizottság jelentése (2003. február 12.) az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak- Cselekvési terv a koherensebb európai szerződési jogért [COM (2003) 68], Hivatalos Lap C/2003/63/ 1

negyediket pedig elvetették, annak fenntartásával, hogy a második és harmadik opció eredményeinek fényében annak további megvitatása indokolt.¹⁸

Megfogalmazódott az igény egy közös referenciakeret kidolgozására. A közös referenciakeret (Common Frame of Reference- CFR) létrehozásának célja nem kötelező szabályok által, közös, mindenki számára hozzáférhető jogelvek és terminológia kialakítása volt az *acquis communautaire* konvergenciájának növelése érdekében.¹⁹

A CFR-t a Bizottság olyan szabvány szerződéstárrá kívánta fejleszteni, melyet a jogászok rendelkezésére lehetne bocsátani, és amely amellett, hogy segítséget nyújtana a közösségi vívmányok nemzeti jogba való átültetése és azok értelmezése során, a hatályos nemzeti jog kiegészítéseként is szolgálhatna.²⁰

A referenciakeretet nem kötelező jogi eszközként képzelték el, amely mint opcionális elem, megkönnyíti a kereskedelmi tárgyalásokat, valamint inspirálóan hat a határon átnyúló kereskedelemre.²¹ A DCFR kidolgozása során mintául a CISG szolgált.²²

Első nyilvános - de nem teljes - kiadása 2009-ben, teljes kiadása 2010-ben jelent meg, szabályozva többek között az általános és a különös szerződési jog és a szerződésen kívüli kötelmek legfontosabb kérdéseit.

3. A 2010-es Zöld Könyv

A 2009-ben megalakult második Barroso-Bizottság alelnökének 2010-ben megválasztott, jogérvényesülésért, alapvető jogokért és uniós állampolgárságért felelős biztos, Viviane Reding, egyik legfontosabb feladataként az egységes európai szerződési jog ügyét jelölte meg.²³ Részben ennek hatására jelentősen begyorsultak a szerződési jogi különbségek kiküszöbölését eredményező szabályozórendszer összeállítására irányuló munkálatok.

¹⁸ COM (2003) 68, 5. o.

¹⁹ *ibid.* 16. o.

²⁰ COM (2004) 651, 5. o.

²¹ *ibid.* 6. o.

²² *ibid.* 12. o.

²³ vö.: Viviane Reding „Realising the European Single Market Forum 2012” konferencián tartott beszéde, Brüsszel, 2012. március 6. in http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-12-164_en.htm?locale=en

A DFCR végleges verziójának megjelenését 2010-ben a Szerződési Jogi Szakértőcsoport és a Kulcsfontosságú Érdekeltek Szakértői Csoportja létrehozása követte.

A 2010 áprilisában megalakult Szerződési Jogi Szakértőcsoport legfontosabb feladata annak kutatása volt, hogy megvalósítható-e - és hogyan - egy egységes európai szerződési jogi szabályrendszer létrehozása. A kutatásban résztvevő jogászok származása és tapasztalatai a csoport kiegyensúlyozott összetételéhez vezettek, általuk Európa valamennyi szerződési jogi rendszere képviseltetve volt. A szakértők kijelölésének mechanizmusát azonban kritika érte. A Francia Jogi Kultúra Barátainak Henri Capitant Egyesülete²⁴ a Bizottság 2010-es Zöldkönyvére²⁵ adott válaszában aggályait fejezte ki azzal kapcsolatosan, hogy hiányzott a transzparencia a szakértők kijelölése során, és munkájukat is homály fedte.²⁶

A Kulcsfontosságú Érdekeltek Szakértői Csoportjának²⁷ létrehozásával a Bizottság célja annak elérése volt, hogy a gazdasági társaságok ügyletkötéseik során a gyakorlatban leginkább felmerülő problémák és a fogyasztói érdekek számításba vétele a lehető legjobban biztosítva legyen és véleményük figyelembe vételével olyan jogi eszközt tudjon alkotni, mely a gyakorlatban helyt áll majd.

A Bizottság a Zöld Könyvben leszögezi, hogy a tervezett jogi eszköznek átfogónak és önállónak, valamint az Európai Unió valamennyi hivatalos nyelvén hozzáférhetőnek kell lennie ahhoz, hogy a tagállamok eltérő szerződési jogi szabályozása által emelt kereskedelmi korlátok lebontásával az Uniót világszintű versenyelőnyhöz juttassa.²⁸ Negyedik pontjában vázolja fel a jogi eszköz lehetséges megvalósulási formáit, miszerint az európai szerződési jog egységesítése az alábbi hét opció valamelyike szerint történhetne: a szakértői csoport eredményeinek közzététele, hivatalos eszköztár kialakítása a jogalkotó számára, az európai szerződési jogról szóló ajánlás kibocsátása, szabadon választató európai szerződési jogi eszközt létrehozó

²⁴ Association Henri Capitant des Amis de la Culture Juridique Française

²⁵ A Bizottság Zöld Könyve a fogyasztók és a vállalkozások javára szolgáló európai szerződési jog felé történő előrehaladás szakpolitikai választási lehetőségeiről [COM(2010)348 végleges]

²⁶ Association Henri Capitant des Amis de la Culture Juridique Française: Réponse à la Commission Européenne (2010): A Propos de la Création d'un Droit Européen des Contrats pour les Consommateurs et les Entreprises, 3. o.

²⁷ Kulcsfontosságú Érdekeltek Szakértői Csoportja in http://ec.europa.eu/justice/contract/cesl/stakeholder-meeting/index_en.htm

²⁸ COM (2010) 348, 2. o.

rendelet kiadása, európai szerződési jogról szóló irányelv kiadása, európai szerződési jogról szóló rendelet kiadása vagy egy európai polgári törvénykönyv létrehozása.²⁹

A Zöld Könyv által kezdeményezett konzultáció eredményének figyelembe vételével került sor a Megvalósíthatósági Tanulmány kiadására, melyet végül az Európai Parlament és a Tanács a CESL létrehozására vonatkozó javaslatának benyújtása követett 2011. október 11-én.

C) A CESL Javaslat legfontosabb jellemzői

A Javaslat létre kívánja hozni a közös európai adásvételi jogot³⁰, egy új típusú jogi eszközzel, a tagállamok és szerződő felek autonómiájának tiszteletben tartása érdekében. A Javaslat innovatív jellege szerkezetét, szabályozási megoldását- és körét érintő jellemzőkre vezethető vissza.

Szerkezetét tekintve, a Javaslat három fő részből tevődik össze. Az első rész maga a rendelet, mely a következő kérdéseket szabályozza: a rendelet célja és tárgya, fogalom meghatározások, területi hatály, tárgyi hatály, személyi hatály, az alkalmazás alól kivett területek, a CESL választását tartalmazó megállapodásra vonatkozó szabályok, a hatály tagállamok általi kiterjesztésének lehetősége, a CESL alapján hozott ítéleteket tartalmazó adatbázis létrehozása. A második rész legfontosabb rész maga a CESL (szerződési jogi szabályok), amelyet a rendelet 1. számú melléklete tartalmaz. Végül, a harmadik rész tartalmazza a - fogyasztói szerződések körében jelentőséggel bíró - szabványos tájékoztatót a 2. számú mellékletben.³¹

A szabályozási megoldás jellemzői a következők: a jogegységesítést rendeleti úton, ugyanakkor egy opcionális, a nemzeti joggal párhuzamosan létező másodlagos szabályrendszer formájában valósítaná meg. A Javaslat jogalapját az EUMSZ 114. cikkében jelöli meg. „Ez a megállapodás nem minősülne az alkalmazandó jog választásának a nemzetközi magánjogi rendelkezések értelmében, és azzal nem szabad összetéveszteni. Ellenkezőleg, erre a választásra a nemzetközi magánjogi szabályok szerint alkalmazandó nemzeti jogon belül kerülne sor.”³²

²⁹ COM (2010) 348, 7-11.o.

³⁰ COM (2011) 635, 9. o.

³¹ ibid. 12-14.o.

³² COM (2011) 635 végleges 9. o.

Szabályozási körét illetően, a CESL területi hatályáról a 4. cikk rendelkezik, mely kimondja, hogy az a határon átnyúló szerződésekre alkalmazható.³³ Tárgyi hatálya az 5. cikk rendelkezései szerint az adásvételi szerződésekre, digitális tartalom szolgáltatására irányuló szerződésekre és kapcsolódó szolgáltatás nyújtására irányuló szerződésekre terjed ki.³⁴ Alkalmazása vegyes szerződésekre és fogyasztói hitelhez kapcsolódó szerződésekre a 6. cikk értelmében kizárt.³⁵ A személyi hatály körében kimondja, hogy a CESL kizárólag abban az esetben alkalmazható, ha az áru eladója vagy a digitális tartalom szolgáltatója kereskedő. Ha mindkét fél kereskedő, a CESL csak akkor választható, ha valamelyik fél kis-és középvállalkozás.³⁶ Arra, hogy a kereskedő mikor minősül kis- és középvállalkozásnak, a 7. cikk 2. pontja ad magyarázatot.³⁷

III. Egységes adásvételi jog az Európai Unióban

A) A szabályozó eszköz típusából származó előnyök

1. Közös európai adásvételi jog

A regionális törekvéseknek a jogi kultúra és a jogtörténeti hagyományok hasonlóságának köszönhetően általában kevesebb konkuráló jogelméleti tételt kell számba venniük egy konszenzusos megoldás kialakítása során, így a legkisebb közös nevezőt is könnyebb megtalálni.³⁸ A szélesebb körű konszenzus által a szabályozás az általa lefedett terület mérete tekintetében ambiciózusabb lehet.³⁹ Mindez a szabályozási környezet egyszerűsödéséhez, és a címzettek jogi eszköz iránti bizalmának növekedéséhez vezethet.

³³ ibid. 4. cikk

³⁴ ibid. 5. cikk

³⁵ ibid. 6. cikk

³⁶ ibid. 7. cikk 1.

³⁷ ibid. 7. cikk 2., „E rendelet alkalmazásában a kkv olyan kereskedő, amely

a) 250 főnél kevesebb személyt alkalmaz; valamint

b) éves forgalma nem haladja meg az 50 millió eurót vagy pedig éves mérlegfőösszege nem haladja meg a 43 millió eurót, vagy az olyan kkv-k esetében, amelynek szokásos tartózkodási helye olyan tagállamban van, amelynek pénzneme nem az euró, vagy harmadik országban található, az adott tagállam vagy harmadik ország pénznemében ennek megfelelő összeget.”

³⁸ Herry M. Flechtner (2012): The US Experience with the UCC and The CISG: Some Insights for the Proposed CESL?. in: Ulrich Magnus (szerk.) (2012): CISG vs. Regional Sales Law Unification: With a Focus on the New Common European Sales Law. Sellier European Law Publishers, München, 2012. 21.

o.

³⁹ Flechtner, i.m. 21. o.

Egy jól bevált regionális szabályrendszer növeli a régió belüli kohéziót, a régió államainak egymás iránti bizalmát, valamint a terület versenyképességét a nemzetközi piacon.

Fontos szerepe lehet a CESL-nek akkor is, ha egy hatálya eső tranzakció során döntenek úgy a kereskedők, hogy kizárják a CISG alkalmazását. Ekkor ugyanis a CESL egy másik összefüggő, neutrális szabályrendszer alternatíváját nyújtja majd.

Az Amerikai Egyesült Államokban például a UCC⁴⁰, mint regionális szabályrendszer, rendkívül nagy népszerűségnek örvend, melyet az is bizonyít, hogy a felek szinte soha sem zárják ki.⁴¹ Ez nem mondható el a CISG Egyesült Államokban történő alkalmazásáról, tekintve, hogy annak létezéséről az amerikai kereskedők és jogászaik sokáig nem is vettek tudomást⁴² és a jogászok még ma is- annak ellenére, hogy kezdik felismerni pozitívumait-, gyakran javasolják ügyfeleiknek a CISG kizárását.⁴³

2. Rendelet - az Európai Unió kötelező jogi aktusa

A Javaslat készítői a Zöld könyvben felsorolt hét opció közül⁴⁴ végül azért az opcionális szabályrendszert bevezető rendeleti formát választották, mert úgy ítélték meg, hogy ez a lehető leghatékonyabb és legarányosabb eszköz, amellyel a kitűzött célok megvalósíthatók, figyelembe véve azt is, hogy a szélesebb körű magánjogi jogegységesítés gondolata nem tett szert nagy népszerűségre.⁴⁵

Emellett, teljes egészében kötelező mivoltának köszönhetően kevésbé időigényes az egységesítés, mivel nincs szükség tagállami törvényhozási aktusra, továbbá ugyancsak ebből a jellemzőjéből adóan, az egység magasabb szintje érhető el, tekintve, hogy a CESL minden tagállamban azonos szövegezéssel lép majd hatályba. Ezt mutatják a CISG tapasztalatai is az Egyesült Államokban, mert - annak ellenére, hogy nem örvend túl nagy népszerűségnek a gyakorlatban - az egységesség sokkal magasabb fokát érte el, mint a UCC valaha is fogja, amiatt, hogy az föderális aktussal került

⁴⁰ Egységes Kereskedelmi Kódex (Uniform Commercial Code - UCC)

⁴¹ Larry A. DiMatteo (2012): The Curious Case of Transborder Sales Law: A Comparative Analysis of CESL, CISG and the UCC. in: Ulrich Magnus (szerk.) (2012): CISG vs. Regional Sales Law Unification: With a Focus on the New Common European Sales Law. Sellier European Law Publishers, München, 2012. 30. o.

⁴² DiMatteo, i.m. 31. o.

⁴³ Flechtner, i.m. 23. o.

⁴⁴ Id. 10. o.

⁴⁵ Pierre Legrand (2004): Antivonbar. a Torontói Egyetem Jogi Karának „New World Legal Orders” konferenciáján megtartott előadás, Toronto, 2004. április 23-24. in <http://wildy.com/jcl/pdfs/legrand.pdf>

törvénybe iktatásra, nem pedig a tagállami törvényhozás által, mint a UCC melynek szövegét az államok szabadon módosíthatták.⁴⁶

3. Opcionális, a nemzeti jog részévé váló másodlagos szabályrendszer

Egy kötelező jogi aktussal bevezetett opt-in mechanizmusú szabályrendszer számos lehetőséget rejthet magában főként az autonómia, a versenyképesség és az állandóság szempontjából.

a) Autonómia

Azzal, hogy a CESL csak a szerződő felek választásával válna a szerződésre irányadó joggá, a tagállami magánjog autonómiája nem szenvedne csorbát és széles körben érvényesülhetne a szerződési szabadság elve a szerződés tartalmának kialakítása során.

Az államok oldaláról nézve ez a megoldás azért előnyös, mert biztosítja a nemzeti jogi hagyományok tiszteletét, és a nemzeti jogszabályi hierarchiára nézve is sokkal kevésbé lesz bomlasztó, mint esetleg egy olyan kötelezően alkalmazandó szabályrendszer, mely a nemzeti jogtól merőben eltérő szabályokat tesz kötelezővé.⁴⁷

A szerződő felek oldaláról nézve azért kedvező a Javaslatban felvázolt opt-in megoldás, mert általa olyan egységes és semleges szabályrendszert köthetnek ki szerződésükre, amely mindkettőjük nyelvén elérhető, úgy, hogy ez számukra nem kényszer, hanem csak lehetőség. A megoldás azért előnyös az állampolgároknak, mert azzal, hogy nem egy, az Európai Unió egész területére kötelezően egységes szabályozást bevezető eszköz, megkíméli az alkalmazással együtt járó költségek viselésétől azokat, akik kizárólag belföldön kívánnak kereskedelmi tevékenységet folytatni.⁴⁸ A felek autonómiája nem szenved csorbát, szerződésükre a CESL csak akkor lesz alkalmazandó, ha ők maguk így döntenek.

b) Versenyképesség

Az opcionális szabályozó eszközök versenyképessé tervezhetők.⁴⁹ Ahhoz, hogy a felek által végül alkalmazásra kerüljön, elengedhetetlen, hogy a szabályok az Európai Unió valamennyi nyelvén elérhetőek legyenek (nem úgy, mint a nemzeti jogok

⁴⁶ Flechtner, i.m. 23. o.

⁴⁷ Smits, i.m. 5. o.

⁴⁸ Flechtner, i.m. 18. o.

⁴⁹ Smits, i.m. 5. o.

esetében). Emellett, opcionális eszközöknél a szabályok szerkesztése a címzettek érdekeinek figyelembe vételével történik, azok módosítására, kiegészítésére pedig a gyakorlati alkalmazás tükrében kerül sor.

Mint ahogyan arról korábban szó esett, a CESL elkészítése az érintettek közreműködésével történt (Kulcsfontosságú Érdekeltek Csoportja) és versenyképességének biztosítása érdekében hatályba lépését követően is szükség lesz a CESL címzettek igényeihez mérésére. A szabályozási versenyben sokkal sikeresebb lesz egy olyan opcionális eszköz, amelynek gyakori alkalmazását a címzettek bizalma és a gyakorlati igényeknek való megfelelése eredményezi, nem pedig kötelező jellege.

c) Állandóság

Azzal, hogy nem veszélyezteti a nemzeti jog koherenciáját, szélesebb körű tagállami támogatásra tehet szert, azzal pedig, hogy a gyakorlati igényeket tükrözi, népszerűvé válhat a piaci szereplők körében. Amennyiben az egyszerű, konfliktusmentes és pragmatikus alkalmazás feltételei megvalósulnak, olyan jogi eszköz keletkezik, mely időtálló és melynek hosszú távú alkalmazására lehet számítani.

A CESL alkalmazását Király Miklós a szemlélteti a legérzékletesebben. A rendelet hatályba lépésével a CESL valamennyi tagállamban látens, alvó adásvételi jogi rendszer lesz, melyet csak a felek választása „ébreszt fel”.⁵⁰ Választása - mint másodlagos jogi rendszeré - feltételezi, hogy egy irányadó nemzeti jog kijelölésére a nemzetközi magánjogi szabályok szerint már sor került. Ez történhet a felek általi jogválasztás eredményeképpen, vagy mutathatnak arra a nemzetközi magánjog szabályai is, mint a jogválasztás hiányában irányadó jogra.⁵¹

⁵⁰ Király Miklós (2012): Some Meditation on the „Opting Out” and „Opting In”: Scope and Application of the Convention on the International Sales of Goods and the Common European Sales Law- Parallels and Differences in Annales Universitatis Scientiarum Budapestinensis de Rolando Eötvös Nominatae Sectio Iuridica, Tomus LIII Annus 2012. 158.o.

⁵¹ Király i.m.157. o.

B) Anyagi jogi jogvédelem a CESL-ben

1. Általános szabályok

A CESL általános és különös szabályokat egyaránt tartalmaz. A Javaslat általános jogelveket is magában foglal, mint például a szerződési szabadság⁵², a jóhiszeműség és a tisztességesség követelménye⁵³, valamint az együttműködési kötelezettség.⁵⁴

2. B2B szerződések

E jogelvek érvényesülése a kis-és középvállalkozások számára kifejezetten fontos, főleg olyankor, amikor erőfölényben lévő partnerrel állnak szerződéses kapcsolatban. A CESL célja, hogy a kis-és középvállalkozásoknak megfelelő védelmet nyújtson ahhoz, hogy külföldi - akár nagyvállalatokkal - kereskedőkkel szerződhesse. Miért van szüksége külön védelemre a kis- és középvállalkozásoknak?

Ahogy Gavin fogalmazott: „[a] kereskedő - fogyasztó elhatárolás hibás dichotómia, mivel a kis vállalkozások egyik kategória alá sem férnek be maradéktalanul.”⁵⁵ A kkv-k védelemre szorulnak, a legtöbb esetben az információs aszimmetria hátrányukra is fennáll, mert általában nem engedhetik meg maguknak, hogy a külföldi jogról való tájékozódás költségeit megfizessék. Azzal, hogy jogászok igénybevétele nem tudják finanszírozni, jelentős jogi kockázatot vállalnak, tekintve, hogy nem ismerik a szerződésükre irányadó jog tartalmát és ezáltal azt sem, hogy egy jogvita felmerülése esetén milyen kilátásaik vannak.⁵⁶

A kereskedők közti szerződések körében a határon átnyúló ügyletek során bevett szokás - például a Nemzetközi Kereskedelmi Kamara által szerkesztett - modellszerződések alkalmazása, de ez sem jelent tökéletes megoldást a más országokból származó szerződő partnerek gyakorlati problémáira.⁵⁷ A modellszerződések általában nem biztosítanak teljes körű szabályozást és fontos területeket hagynak érintetlenül, melyekre így a szerződésre egyébként irányadó jogot

⁵² COM (2011) 635 végleges, I. melléklet, 1. cikk

⁵³ ibid. 2. cikk

⁵⁴ ibid. 3. cikk

⁵⁵ idézi: DiMatteo, 38.o.

⁵⁶ Hugh Beale (2012): A Common European Sales Law (CESL) for Business-to-Business Contracts: Pros and Cons. in: Annales Universitatis Scientiarum Budapestinensis de Rolando Eötvös Nominatae Sectio Iuridica, Tomus LIII Annus 2012. 37. o.

⁵⁷ Beale, i.m. 37. o.

kell alkalmazni.⁵⁸ Előfordulhat az is, hogy a nagyvállalat megpróbál apróbb módosításokat bevezetni a modellszerződésben vagy valamely kikötött alapelvi rendszer alkalmazására vonatkozóan, anélkül, hogy a másik fél figyelmét erre felhívna. A kkv ilyenkor azt feltételezheti, hogy a modellszerződés, vagy a kikötött alapelvi rendszer általi védelemben részesül, azáltal, hogy a szerződés formailag megfelel a modellszerződésnek, vagy úgy tűnik, hogy az alapelveket a szerződésbe foglalták. Miközben, az említett módosítások a kis-és középvállalkozást éppen a szükséges védelemtől fosztják meg.⁵⁹

A kis-és középvállalkozásnak tehát, nem csak a külföldi jogról való tájékozódás okozta problémákkal - melyek költségvonzatairól később szó esik⁶⁰ - kell szembenézniük, hanem a szerződés konkrét rendelkezéseiből eredő konfliktusokkal is.⁶¹ Gyakorta megesik például, hogy a kkv-k jogászai segítség hiányában nem ismerik meg a másik fél általános szerződési feltételeit, annak rendelkezéseit nem értik, de jóhiszeműen bíznak abban, hogy a másik féltől az összes szükséges információt megkapták, a szerződés teljesítése során viszont ennek az ellenkezőjével kell szembesülniük.⁶²

A gyengébb szerződő fél védelmére különböző megoldásokat találunk Európa jogrendszereiben. Egyes országok a szigorúbb szabályok alkalmazását tartják indokoltnak (főleg a kontinentális jogrendszerben), még mások az individualizmus és a szerződési szabadság elveinek minél szélesebb körű érvényre juttatására törekednek.⁶³ Ilyen az angol jog, melynek felfogása a következők szerint foglalható össze: „olvasd el a szerződést; tegyél fel kérdéseket mielőtt beleegyezel valamibe; és ha nem akarod, hogy a másik fél egy bizonyos magatartást tanúsítson, foglalj a szerződésbe olyan rendelkezést, amely ezt megtiltja. Ha elmulasztottad- hát, az balszerencse. Legközelebb majd figyelmesebb leszel.”⁶⁴

Mindezekre tekintettel, a CESL biztonságos választás lehet a kis-és középvállalkozásoknak a tisztességtelen szerződési feltételekre, a tévedésre és a

⁵⁸ ibid.

⁵⁹ ibid., 38. o.

⁶⁰ ld. 29.o.

⁶¹ Beale, i.m. 38. o.

⁶² ibid. 38. o.

⁶³ ibid. 38-39.o.

⁶⁴ Beale, i.m. 38. o.

szerződést megelőző tájékoztatási kötelezettségre vonatkozó kötelező szabályaival, valamint, - a fentebb már tárgyalt - jóhiszeműség és tisztességesség követelményével.

3. B2C szerződések

A fogyasztó hátrányára fennálló információs aszimmetria olyan jelentős, hogy törekedni kell a lehető legszigorúbb szabályozás bevezetésére, mely a fogyasztók tájékoztatását és jogérvényesítését széles körben lehetővé teszi. A szigor - a fogyasztóval szerződő felet terhelő kötelezettségeket tekintve- szükséges mértékét illetően a tagállamok eltérő megoldásokat követnek. Jelenleg a fogyasztói szerződésekre a fogyasztói *acquis* és az Európai Parlament és a Tanács 2011/83/EU irányelve⁶⁵ irányadó. Az irányelvet a tagállamoknak 2014. június 13-ig kellett átültetniük.⁶⁶ A CESL elfogadása esetén így a két szabályrendszer együttélésére kerül majd sor a fogyasztói szerződések területén, tekintve, hogy hatályuk nagyrészt egyezik.

A fogyasztói *acquis* szabályozatlanul hagy néhány olyan területet, amelyet a CESL szabályozási körébe von, például: szerződés létrejötte, akarathibák, a szerződés értelmezése, tartalom és joghatások, az eladó kötelezettségei és a vevő rendelkezésére álló jogorvoslatok stb.. Mivel a CESL átfogó szabályozást tartalmaz, annak választása esetén kisebb lesz az abból eredő bizonytalanság, hogy milyen mértékben egészíti ki a szabályozást a nemzeti jog.⁶⁷

A CESL másik előnye annak egységessége. Nem teljes-és minimumharmonizációt tartalmazó szabályok keveréke, hanem egységes szabályrendszer.⁶⁸

A B2C szerződések körében alkalmazott szabványos tájékoztató⁶⁹ a jogi szabályozást érthetőbbé teszi a fogyasztó számára. Egy átlagosan tájékozott, jogban járatan fogyasztó⁷⁰ nem ismeri a fogyasztói *acquis*, vagy akár a CESL tartalmát, és

⁶⁵ Az Európai Parlament és a Tanács 2011/83/EU irányelve (2011. október 25.) a fogyasztók jogairól, a 93/13/EGK tanácsi irányelv és az 1999/44/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, valamint a 85/577/EGK tanácsi irányelv és a 97/7/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről.

⁶⁶ Magyarországon: 45/2014. (II. 26.) Korm. rendelet a fogyasztó és a vállalkozás közötti szerződések részletes szabályairól

⁶⁷ Jules Stuyck (2012): CESL or CRD- Which Instrument Will Win The Race For The Best System Of Cross Border Sales In Europe?. in: Annales Universitatis Scientiarum Budapestinensis de Rolando Eötvös Nominatae Sectio Iuridica, Tomus LIII Annus 2012. 192. o.

⁶⁸ Stuyck, i.m. 192.o.

⁶⁹ COM (2011) 635 végleges 9. cikk (1) bekezdés

⁷⁰ Az Európai Parlament és a Tanács 2005/29/EK irányelve (2005. május 11.) a belső piacon az üzleti vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól, valamint a

amennyiben arról tájékozódni szeretne, azok komplex struktúrája és bonyolult szövegezése komoly kihívás elé fogja állítani.⁷¹ A szabványos tájékoztató jól érthető, egyszerű szövegezést és tájékoztatást tartalmaz, ezáltal alkalmas a fogyasztó jogvédelmének elősegítésére.

Végezetül, a CESL fontos vívmányának tekinthető, hogy magas szintű fogyasztóvédelmet biztosító, széleskörű vevői jogorvoslati rendszert bocsát a fogyasztó rendelkezésére.⁷²

C) A CESL, mint a belső piaci kereskedelem fellendítésének eszköze

Az Európai Bizottság valamennyi, a Javaslatról szóló tájékoztatójában a CESL belső piacra gyakorolt kedvező hatásait hangsúlyozza. Eszerint, a CESL öt milliárd eurós növekedést fog generálni az exportkereskedelem fellendítésével.⁷³ Hogyan lendítheti fel egy közös szerződési jogi szabályrendszer a belső piaci kereskedelmet? A Bizottság szerint legfőképp a tranzakciós költségek csökkentésével.

A Bizottság sajtóközleményében⁷⁴ foglaltak szerint a megkérdezett cégek 71%-a nyilatkozott úgy, hogyha lehetősége lenne rá, egy egységes szerződési jogot alkalmazna valamennyi, más uniós tagállambeli fogyasztóval folytatott, határon átnyúló adásvételi ügylete során. Ezzel tranzakciós költségeik jelentős mértékben csökkennének, mert a külföldi joghoz igazodás minden új exportpiac vonatkozásában nagyjából 10 000 eurós költséget jelent számukra.⁷⁵ Emellett, a kis-és középvállalkozásokat is segítené az új piacokra való belépésben, ami elengedhetetlenül szükséges, figyelemmel arra, hogy az Unió valamely tagállamában székhellyel rendelkező cégek mindössze 9,3 %-a forgalmazza termékeit egy másik tagállamban.⁷⁶

84/450/EGK tanácsi irányelv, a 97/7/EK, a 98/27/EK és a 2002/65/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvek, valamint a 2006/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról (18) preambulum bekezdés

⁷¹ Stuyck, i.m. 192.o.

⁷² COM (2011) 635 végleges I. Melléklet 106. cikk: „Az eladó szerződésszegése esetén a vevő az alábbiak bármelyikét teheti: a) követelheti a teljesítést e fejezet 3. szakasza szerint, amibe beletartozik a konkrét teljesítés, az áru vagy a digitális tartalom javítása vagy kicserélése; b) visszatarthatja a saját teljesítését e fejezet 4. szakasza szerint; c) felmondhatja a szerződést e fejezet 5. szakasza szerint, és követelheti az esetleg már kifizetett ár visszafizetését a 17. fejezet szerint; d) csökkentheti az árat e fejezet 6. szakasza szerint; valamint e) kártérítést követelhet a 16. fejezet szerint.”

⁷³ Factsheet of the European Commission on the Regulation on a Common European Sales Law, 1.o.

⁷⁴ Az Európai Bizottság sajtóközleménye: Az Európai Bizottság választható közös európai adásvételi jogot javasol a kereskedelem fellendítése és a fogyasztók választási lehetőségeinek bővítése érdekében, Brüsszel, 2011. október 11.

⁷⁵ ibid. 2. o.

⁷⁶ ibid.

Az export növekedése a fogyasztók számára is kedvezően hatna, hiszen a választék - ezáltal a verseny - növekedése az árak csökkenését eredményezné, és a fogyasztó első sorban abban érdekelt, hogy minél jobb minőségű terméket tudjon megvásárolni, minél alacsonyabb áron. A Bizottság sajtóközleményében foglaltak szerint, legkevesebb három millió fogyasztó szembesült azzal, hogy az interneten keresztül megtalálta a számára legkedvezőbb ajánlatot, azonban a termékhez végül nem jutott hozzá, mert a kereskedő megtagadta számára a kézbesítést.⁷⁷ Emellett, a fogyasztók 44%-a állította azt, hogy a jogaikkal kapcsolatos bizonytalanság elveszi a kedvüket attól, hogy egy másik uniós tagállamból vásároljanak.⁷⁸

Az ebben a részben felsorakoztatott érveket tekintve alappal fogadhatnánk arra, hogy a CESL megnyeri a jogterületen jelen lévő szabályozási versenyt, de a következőkben rátérek azokra a jogtudományi kritikákra, amelyek kereszttüzében a CESL áll, és amelyek ha alaposnak bizonyulnak, a CESL bukását eredményezhetik az említett versenyben.

⁷⁷ ibid.

⁷⁸ ibid.

IV. A CESL hiányosságai

Mindenekelőtt, fontosnak tartom megemlíteni, hogy a fent hivatkozott statisztikák alaposságát nem mindenhol fogadják el maradéktalanul. Francia jogtudósok álláspontja szerint az Európai Bizottságnak kétséget kizáróan, széles körben lefolytatott, alapos és tudományos közgazdasági elemzésekkel kellene bizonyítania azt, hogy az adásvételi jogok különbözősége a belső piac növekedésének olyan fontos akadályát képezi, amely egy ilyen lépés megtételét indokolja.⁷⁹ Egyes szerzők szerint a mai napig sincs olyan komoly és kimerítő tanulmány, amely alátámasztja, hogy a nemzeti jogok diverzitása a belső piac fejlődésének útjában áll.⁸⁰

A statisztikák valószínűsége és nem konkrétumokon alapulnak. A megkérdezett, pozitív választ adó vállalkozások úgy nyilatkoztak, hogy – annak létezése esetén – valószínűleg egy közös európai adásvételi jogot alkalmaznának, azonban nem látható előre, hogy ez végül valóban így történik-e majd. Bizonytalan, hogy a CESL hatályba lépése esetén a szabályrendszert választók aránya egyáltalán megközelíti-e majd azokat, akik a felmérések során kinyilatkoztatták, hogy ha lehetőségük lenne, a CESL-t kötnék ki a szerződéseikre irányadó jogként. A CESL szükségességét alátámasztó adatok tehát főleg feltételezéseken alapulnak. A Bizottság – a CESL sikerének elősegítése érdekében – igyekezett a statisztikákat a lehető legkedvezőbb színben feltüntetni és kiragadni azokat a számokat, amelyek leginkább a CESL bevezetésének indokoltsága felé mutatnak. A különböző szóróanyagokon és sajtóközleményekben jelölt értékek nem mindig egyeznek meg. Például, a Bizottság CESL-ről szóló tájékoztatójában 57%-ban⁸¹ jelöli meg azon fogyasztók arányát, akik azt állítják, hogy a jogaikkal kapcsolatos bizonytalanság elveszi a kedvüket egy másik uniós tagállamból való vásárlástól, még a sajtóközleményben ez csak 44%⁸².

Abban a legtöbb statisztika megegyezik, hogy a szerződési jogok eltérései negatívan befolyásolják a kereskedők külföldi piacokra lépését. A határon átnyúló kereskedelem legfontosabb korlátait felsorakoztató listában, a szerződési jogi különbségek csak a harmadik helyen szerepelnek 35%-al, az adózási szabályok

⁷⁹ Association Henri Capitant des Amis de la Culture Juridique Française, 2. o.

⁸⁰ Pieter de Tavernier (2012): Le droit commun européen optionnel de la vente: réaction d'un privatiste du « Plat Pays ». in: Contratto e Impresa/Europa I-2012. 416. o.

⁸¹ Factsheet of the European Commission on the Regulation on a Common European Sales Law, 1. o.

⁸² Az Európai Bizottság 2011. október 11-i sajtóközleménye 2. o.

eltéréseiből eredő különbségek (38%), és a formális követelmények (36%) mögött.⁸³ Látható, hogy a kereskedők alig több, mint egyharmada jelöli meg akadályként a szerződési jogok eltéréseit, mely nem annyira markáns arány, akkor, ha feltételezzük, hogy a kereskedők 65%-a jelenleg is - anélkül, hogy komoly összegeket fektetne a közös jogi eszköz bevezetésébe – könnyedén kereskedik a belső piacon. Ugyanakkor, felmerül a kérdés, hogy miért ne lehetne előre mutató az uniós jogalkotás, megelőzve egy lehetséges problémát annak beazonosításakor, és miért kellene megvárnia azt, amikor a probléma olyan komoly akadályokat képez a belső piacon, hogy annak már csak kezelése lehetséges. Általánosan elfogadott tény, hogy a megelőzés jóval hatékonyabb megoldás, mint a kezelés.

A) A szabályozó eszköz típusát ért kritikák

1. Közös európai adásvételi jog

Többen kérőjelezik meg annak szükségességét, hogy globalizálódó világunkban az adásvételi jog regionális szinten kerüljön szabályozásra, vitatva, hogy ez a megoldás adekvát választ ad a nemzetközi kereskedelemben felmerülő kérdésekre.⁸⁴

Teszik mindezt arra alapozva, hogy a B2B ügyletekre már létezik egy működő nemzetközi szabályrendszer, a CISG. Svájc álláspontja szerint a regionális rezsimek kialakulása jogi széttöredezéshez vezet, mert a nemzeti jog mellett újabb olyan réteget képeznek, amin a CISG-nek át kell hatolnia.⁸⁵ A jogrendszerek regionalizálása Svájc szerint azt fogja eredményezni, hogy egyre kevesebb olyan eset lesz, amelyet valóban nemzetközi szinten oldanak meg, negatívan befolyásolva azok kimenetelének előreláthatóságát.⁸⁶ Mindezek alapján, álláspontja szerint az UNCITRAL keretei között kellene végbemennie a lényegi jogharmonizációs folyamatoknak.⁸⁷

A problémakört véleményem szerint Herry M. Flechtner foglalta össze a legjobban: „A jövőben egy napon fény derülhet arra, hogy a bécsi vételi egyezmény volt-e az a mag - magoknak az egyike -, ami egy valódi nemzetközi szintű jogi rendszerré virágzott- vagy a bécsi vételi egyezményt ennek elérésében a szűkebb,

⁸³ The Gallup Organization: Flash EB N°320 - European Contract Law, B2B, Analytical Report, 2011. 6.o.

⁸⁴ Magnus, i.m. 4.o.

⁸⁵ A/CN.9/758, 7.o.

⁸⁶ ibid.

⁸⁷ ibid.

regionális egység elérésére irányuló rövidlátó erőfeszítések késleltették, sőt megakadályozták.”⁸⁸

2. Rendelet - az Európai Unió kötelező jogi aktusa

Azzal, hogy a CESL-t az Európai Unió rendeleti úton tervezi bevezetni, számolnia kell vele, hogy nehezebb lesz a tagállamok - főleg azokét melyek magánjogi hagyományait félve őrzik - támogatását elérni. Ezt erősíti, hogy a Javaslat beterjesztésére 2011. október 11-én került sor, de azt a mai napig nem fogadták el.

A jogtudományban a CESL-t érintő viták során gyakorta elhangzik, hogy az Európai Unió nem megfelelő jogszabályhelyben jelölte meg a Javaslat jogalapját. Ez ugyanis az EUMSZ 114. cikke⁸⁹, amely lehetővé teszi a jogközelítésre irányuló jogalkotást a belső piac működésének elősegítése érdekében. Király Miklós⁹⁰ és Pieter de Tavernier⁹¹ is felvetik annak gondolatát, hogy szerencsésebb lett volna a CESL-t bevezetni célzó rendeletet az EUMSZ 352. cikkére alapítani.

A Javaslat készítőinek e kritikákat figyelembe kell vennie, és kétséget kizáróan kell bizonyítania a CESL szubszidiaritás és arányosság elveinek való maradéktalan megfelelését, mivel a politikai legitimáció elengedhetetlenül szükséges ahhoz, hogy a CESL a szabályozási verseny eredményes résztvevőjévé váljon.

3. Opcionális, a nemzeti jog részévé váló másodlagos szabályrendszer

Számos előnye mellett az opt-in mechanizmusnak olyan hátrányai is vannak, melyek felett egy ilyen típusú szabályrendszer jövőjének vizsgálata során nem szabad elsiklani. A legfontosabb, hogy mivel a CESL alkalmazása a feleken múlik, amennyiben nem nyeri el a címzettek tetszését, a nem használatból eredő csendes halált fog halni.⁹²

A tapasztalatok azt mutatják, hogy a kereskedők inkább olyan formális szabályrendszer mellett adják le a voksukat, amelyet jól ismernek, és amelynek vonatkozásában előre látják, hogy a bíróság egy lehetséges jogvitát hogyan fog

⁸⁸ Flechtner, i.m. 22. o.

⁸⁹ 114. cikk (1) Ha a Szerződések másként nem rendelkeznek, a 26. cikkben meghatározott célkitűzések megvalósítására a következő rendelkezéseket kell alkalmazni. Az Európai Parlament és a Tanács rendes jogalkotási eljárás keretében és a Gazdasági és Szociális Bizottsággal folytatott konzultációt követően elfogadja azokat a tagállamok törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseinek közelítésére vonatkozó intézkedéseket, amelyek tárgya a belső piac megteremtése és működése.

⁹⁰ Király, i.m. 161. o.

⁹¹ de Tavernier, i.m. 419. o.

⁹² mint például az ULIS ld. in DiMatteo, 52.o.

eldönteni, mint egy - talán sokkal méltányosabb - jogi eszköz mellett, melyre nézve még nem alakult ki joggyakorlat. A szerződő felek ezért választják gyakorta az angol jogot irányadó jogként.⁹³

Abban az esetben, ha a CESL elég meggyőzőnek bizonyul a szerződő felek számára, és az opt-in mellett döntenek, annak sikeressége vagy sikertelensége függvényében az alábbi problémák merülhetnek fel:

1. Az opt-in sikeres:

a) B2B szerződésekben

Előfordulhatnak olyan esetek, amelyekben a CISG és a CESL hatálya fedie egymást. Ez a szabályozási környezet bonyolódásához vezet. Smits és Király Miklós is számba veszi, hogy a CESL hatályba lépése esetén milyen kimenetele lehet két külföldi kereskedő közötti szerződés megkötésének az irányadó jog szempontjából. A lehetőségeket Király Miklós példáján keresztül szemléltetem. A tényállás szerint egy francia kis- és középvállalkozás és egy német nagyvállalat szerződik egymással.

- Nincs jogválasztás: a CISG szabályait kell alkalmazni (annak 1. cikk (1) bekezdése értelmében), mert Franciaország és Németország is szerződő államok.⁹⁴
- A szerződő felek egy olyan harmadik állam jogát választják, amely szintén tagja a CISG-nek: az egyezmény 1. cikk (1) bekezdés b) pontja⁹⁵ és a releváns esetjog értelmében a legnagyobb valószínűséggel szintén a CISG lesz az irányadó.
- A felek egy olyan harmadik állam jogát kötik ki, amely nem részese a CISG-nek (pl. Nagy-Britannia): ilyenkor a felek részéről sor kerülhet a CESL kifejezett választására, mivel az Nagy-Britanniában is hatályba lép majd, mind másodlagos szerződési jogi rezsím, részét képezve, ezáltal az angol jognak is.
- A szerződő felek anélkül zárják ki a CISG alkalmazását, hogy kijelölnének egy harmadik nemzeti jogot vagy a CESL-t: A Róma I. rendelet 4. cikk (1) a) pontja⁹⁶ az eladó szokásos tartózkodási helye szerinti állam jogára mutat. A példánkban ez lehet a francia vagy a német jog. Meg kell jegyezni azonban,

⁹³ Smits, i.m. 6. o.

⁹⁴ CISG 1. cikk (1) bekezdés a) pont

⁹⁵ CISG 1. cikk (1) b) pont

⁹⁶ Az Európai Parlament és a Tanács 593/2008/EK Rendelete (2008. június 17.) a szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról (Róma I.) 4. cikk (1) a) pont, HL L 177., 2008.7.4.

hogyan ebben az esetben is választható a CESL, miután az irányadó jog megállapítására sor került, mivel az Franciaországban és Németországban is hatályba lép majd.

- Végül, lehetséges az is, hogy a felek választják a francia vagy német jogot, melynek alapján még az elején a CESL-t jelölik ki a szerződésre irányadó jogként.⁹⁷

Probléma akkor léphet fel, ha a két jogi eszköz hatálya fedi egymást és a szerződő felek úgy kötik ki a CESL alkalmazását, hogy közben a CISG-t nem zárják ki. A Bizottság szerint ez nem jelent problémát, mert ilyenkor a felek CESL-re irányuló választása úgy értelmezendő, hogy a bécsi vételi egyezmény alkalmazását kizárják.⁹⁸ Ez a felfogás erősen kifogásolható, tekintve, hogy a CISG alkalmazását nem a Róma I. rendelet kollíziós szabályai rendezik, hanem magának az egyezménynek a rendelkezései. Nem az Európai Unió feladata annak eldöntése, hogy a felek megegyeztek-e és milyen intézkedésekkel, a CISG kizárásában.⁹⁹

⁹⁷ Király, i.m. 163-164.o.

⁹⁸ de Tavernier, i.m. 424. o.

⁹⁹ ibid.

b) B2C szerződésekben

Fogyasztói szerződések esetében a CESL hatálybalépésével a következő alternatívák sorakoznak majd fel:

- Nincs jogválasztás: a Róma I. 6. cikke¹⁰⁰ értelmében a fogyasztó szokásos tartózkodási helye szerinti jog az alkalmazandó jog.
- A felek a Róma I. 3. cikk¹⁰¹ értelmében kikötnek egy nemzeti jogot: ez a nemzeti jog lesz az irányadó, kivéve azon rendelkezések tekintetében, melyek a fogyasztó szokásos tartózkodási helye szerinti államban szigorúbbak, mert a Róma I. 6. cikke alapján a fogyasztó nem fosztható meg ettől, a számára biztosított legszigorúbb védelemtől.
- A felek a CESL-t választják: minden hatálya alá eső kérdésben a CESL lesz az alkalmazandó jog. Mivel a CESL kikötése a nemzeti jogon belüli választásnak minősül, nem pedig nemzetközi magánjogi értelemben vett jogválasztásnak, a Róma I. 6. cikkének alkalmazása kizárt.¹⁰²

Ez utóbbi eshetőség kételyeket vethet fel a fogyasztóvédelem mértéke szempontjából, mert megfosztja a fogyasztót egy esetlegesen szigorúbb szabályozás által nyújtott védelemtől.

2. Az opt-in sikertelen:

A Javaslat a CESL alkalmazásához előírja, hogy a felek ebben kifejezetten megegyezzenek.¹⁰³ A következőkben azt mutatom be, hogy milyen következményekkel jár, ha a felek CESL kikötésére irányuló megállapodása valamilyen okból kifolyólag érvénytelen. A kérdés vizsgálata elsősorban abból az aspektusból érdemel figyelmet, hogy ilyen érvénytelen megállapodás esetén a szerződés a CESL vagy a nemzeti jog alapján érvényben marad-e, főleg akkor, ha a teljesítés már megtörtént.

¹⁰⁰ Róma I. 6. cikk a fogyasztói szerződésekről

¹⁰¹ Róma I. 3. cikk

¹⁰² COM (2011) 635 végleges 9. o.

¹⁰³ COM (2011) 635 végleges 8. cikk (1) bekezdés

a) B2B szerződésekben

Előfordulhat, hogy B2B szerződésekben a CESL választását tartalmazó megállapodást a felek érvénytelenül kötik meg. Például, ha a vevő rendelésében az eladó általános szerződési feltételeire utal, mely a CESL alkalmazását írja elő. Ha az eladó elfogadja az ajánlatot azzal, hogy a terméket kézbesíti, kétséges, hogy sor került-e a felek részéről a CESL alkalmazására irányuló kifejezett megállapodásra. Vagy akár, ha a kereskedők folyamatos üzleti kapcsolatban állnak egymással, korábbi szerződéseikre a CESL-t kötötték ki, és az új szerződés megkötésénél is abban a hitben vannak, hogy a szerződésükre ez a jog az irányadó és kifejezett megállapodásukra nem kerül sor.¹⁰⁴

Mivel a CESL a nemzeti jogon belüli másodlagos szabályrendszerként funkcionál majd, a szerződés érvényessége a nemzeti jogtól függ.¹⁰⁵ Amennyiben a szerződést egy CESL kikötésére irányuló eredménytelen megállapodás érvénytelenítheti, az uniós adásvételi jogi eszköz a szerződési gyakorlatot meg fogja nehezíteni, holott, célja éppen a szabályozási környezet egyszerűsítésével a belső piac fellendítése.¹⁰⁶

b) B2C szerződésekben

Fogyasztói szerződéseknél a CESL választása egyrészt akkor lehet érvénytelen, ha az eladó nem jut hozzá a vevő kifejezett hozzájárulásához, másrészt pedig, ha az eladó nem küldi meg a vevő részére a szabványos tájékoztatót.¹⁰⁷

Azt, hogy a fogyasztói szerződések körében mely lehetőségeket kell számba venni, a következő oldalon található táblázattal¹⁰⁸ mutatom be.

¹⁰⁴ Caroline Harvey, Michael Schilling (2012): Consequences of an Ineffective Agreement to Use the Common European Sales Law. King's College London Centre of European Law, Working Papers in European Law, Working Paper 03/2012, 2012. 10-11.o.

¹⁰⁵ COM (2011) 635 végleges 9.o.

¹⁰⁶ Harvey, Schilling, i.m. 14.o.

¹⁰⁷ Harvey, Schilling, i.m. 11.o.

¹⁰⁸ Harvey, Schilling, i.m. 19.o.

Hiba	Teljesítés	Kikényszeríthetőség
A 9. cikk (1) és (2) bekezdésekben foglalt kifejezett hozzájárulás hiánya	Mindkét fél teljesített	A fogyasztó, mint alperes: a védelmet alapíthatja a CESL-re és a nemzeti jogra is
		A fogyasztó, mint felperes: csak a CESL alatt perelhet.
	Legalább az egyik fél nem teljesített	A fogyasztó, mint alperes: A kereskedő nem követelhet teljesítést.
		A fogyasztó, mint felperes: csak a CESL alatt perelhet.
A szabványos tájékoztató vagy a vevői megerősítés hiánya	Mindkét fél teljesített	A fogyasztó, mint alperes: a védelmet alapíthatja a CESL-re és a nemzeti jogra is.
		A fogyasztó, mint felperes: a CESL és a nemzeti jog alatt is perelhet.
	Legalább az egyik fél nem teljesített	A fogyasztó, mint alperes: a kereskedő nem követelhet teljesítést.
		A fogyasztó, mint felperes: a CESL és a nemzeti jog alatt is perelhet.
A 8. cikk (2) bekezdésben foglalt formai követelményeknek való megfelelés hiánya	Mindkét fél teljesített	A nemzeti jog irányadó.
	Legalább az egyik fél nem teljesített	A nemzeti jog irányadó.

B) A CESL anyagi jogát érintő kritikák

1. Komplexitás

Fogyasztói szerződések körében az opt-in mechanizmus három lépésből áll, melyek betartása nehézkes lehet, ami csökkenti annak az esélyét, hogy a kereskedő a CESL-t akarja majd alkalmazandó jogként kikötni.

Ahhoz, hogy a CESL alkalmazására irányuló megállapodás érvényesen létrejöhessen B2C szerződésekben, az alábbi feltételeknek kell megfelelnie: a fogyasztó kifejezett nyilatkozattal hozzájárul a CESL választásához, a CESL választását tartós adathordozón rögzítik és végül szabványos tájékoztató a fogyasztó részére megküldésre kerül.

2. A B2B és a B2C szerződések külön jogi eszközben történő szabályozása

Francia jogászok körében elterjedt álláspont, hogy tekintettel jogi természetükre és alkalmazási körükre a B2B és a B2C szerződéseket nem szabadna egy jogi eszközben szabályozni, mert egy szabályrendszer halálra van ítélve. A két szerződéstípus céljaikat, tárgyukat és az általuk figyelembe vett értékeket tekintve olyannyira eltér, hogy azokat nem lehet egyazon jogi eszköz szabályozási körébe vonni.¹⁰⁹

Tekintettel arra, hogy a CESL egyik legfontosabb feladatának a kis-és középvállalkozások ösztönzését tekinti, véleményem szerint egy - a B2B és B2C szerződéseket együttesen szabályozó - jogi eszköz sikeres lesz, hiszen a kkv-k és a nagyvállalatok közti szerződések valahol a két szerződéstípus között helyezkednek el, így a kis-és középvállalkozások profitálnak majd az egységes szabályozási környezet által biztosított lehetőségekből. A kereskedők tevékenységét is megkönnyíti majd egy olyan szabályrendszer, melyet egységesen alkalmazhatnak akkor is, ha fogyasztókkal és akkor is, ha más gazdasági társaságokkal szerződnek.

C) A CESL választásából eredő költségek

A Javaslat hatálybalépését követően a CESL választását a legtöbben¹¹⁰ annak költségvonzatai miatt nem tartják valószínűnek. Az opt-in a következő költségekkel jár:

- az új szabályrendszerrel való megismerkedés;
- ÁSZF-ek, formanyomtatványok átszerkesztése;
- egy, a gyakorlatban még nem „tesztelt” szabályrendszer választásával járó kockázatok;
- alkalmazottak kiképzése;
- a korábban alkalmazott megoldások tekintetében meglévő gyakorlat feladása;
- a szerződésekre korábban irányadó joggal való megismerésbe investált idő és költségek feleslegessé válása („sunk costs”)¹¹¹.

Emellett, nem maradhatnak figyelmen kívül azok a költségek sem, amelyeket a kis- és középvállalkozásoknak kell majd - nagy valószínűséggel - megfizetniük a

¹⁰⁹ Association Henri Capitant des Amis de la Culture Juridique Française, 3.o.

¹¹⁰ Id. pl. Smits, i.m. 10.o.

¹¹¹ Smits, i.m. 7. o.

számukra biztosított védelemért.¹¹² Mivel a CESL „fogyasztói szintű” védelmet nyújt a kkv-k számára, a nagyvállalatok oldalán addicionális költségek keletkeznek, melyeket a szerződő partnerre - a kis-és középvállalkozásra-, fognak terhelni.¹¹³ Vajon hajlandóak lesznek a kkv-k ezeket a többletkiadásokat felvállalni a CESL által biztosított védelemért cserébe?

¹¹² Beale, i.m. 45.o.

¹¹³ ibid.

V. „Festina lente”

„Festina lente”, vagyis: „Lassan járj, tovább érsz.”¹¹⁴ A szabályozási versenynek a jogalkotás során rendkívül fontos szerepe van. „Nulla lex satis commoda omnibus est”, azaz nincsen olyan törvény, amely mindenkinek tetszik.¹¹⁵ Egyetlen tökéletes jogszabály megalkotása nem lehetséges, a jogalkotónak így arra kell törekednie, hogy a gyakorlatban minél inkább helytálló szabályrendszert tervezzen, mivel végül a gyakorlat és az idő lesz az, amely az adott jogszabály feletti végső ítéletet kimondja.

A szabályozási versenyben nem a gyorsaság számít, hanem az eredményesség. Nincs szükség sietségre a jogszabályok szerkesztésekor, és a legsikeresebb jogegységesítési törekvések tapasztalatai azt mutatják, hogy a jogszabályok gyakorlati érvényesülése sem gyors folyamat.¹¹⁶ Hosszú idő kellett, hogy e jogi eszközök a gyakorlatban elterjedjenek, elnyerjék a felhasználók bizalmát, és joggyakorlatuk alakuljon ki. Mint arról a bevezetésben már szó esett, a CISG nagyjából ötven év munkájának a gyümölcse. A UCC szerkesztése 1942-ben kezdődött, az első kiadás viszont csak 1952-ben jelent meg. 1999-ig folyamatosan javított kiadásait publikálták¹¹⁷, melyek hozzásegítették ahhoz, hogy mára a legsikeresebb magánjogi jogegységesítő munka legyen a tengerentúlon. A CESL szerkesztése során sem kell sietnie a jogalkotónak, sokkal inkább arra kell törekednie, hogy olyan szabályrendszert tervezzen, amely megállja majd a helyét a belső piacon. Különösen igaz ez akkor, ha egy opcionális jogszabályról van szó, amelynek alkalmazása kizárólag a címzettek választásán múlik.

A CESL Javaslatot bírálják amiatt, hogy túl rövid idő alatt készült el.¹¹⁸ A Bizottság társadalmi konzultációt kezdeményező Zöld Könyvét 2010-ben adta ki, a Javaslat benyújtására pedig már 2011 októberében sor került. Egyetlen nemzeti polgári törvénykönyv sem néhány hónap vagy néhány év alatt született meg, ahhoz legtöbbször évtizedek munkájára volt szükség.¹¹⁹

¹¹⁴ Suetonius: De Vita Caesarum, Divus Augustus, 25,4

¹¹⁵ Livius: Ab Urbe Condita, 34,3,5

¹¹⁶ Id. UCC, CISG

¹¹⁷ Az Amerikai Jogi Intézet tájékoztatója a múltbeli és folyamatban lévő projektekről in http://www.ali.org/doc/past_present_ALIprojects.pdf 3-4. o

¹¹⁸ de Tavernier, i.m. 425.o.

¹¹⁹ Association Henri Capitant des Amis de la Culture Juridique Française, 3. o.

Miért lehetne ez másképp egy olyan jelentőségteljes európai uniós szabályrendszer esetén, mint a CESL, amelyhez ráadásul különböző jogi kultúrák értékeit is össze kell hangolni? Mielőtt azonban ennek az érvelésnek teljes mértékben helyt adnák: nem feledkezhetünk meg azokról a komoly jogtudományi erőfeszítésekről, mint például a DCFR¹²⁰ és a PECL¹²¹ -, melyek a CESL javaslat elkészítését megelőzték.

Előre láthatólag a CESL jövője az alábbiak szerint alakulhat.¹²²

1. a Javaslatot elvetik és a DCFR ismét a figyelem középpontjába kerül;
2. a Javaslat hatályát szigorúan leszűkítik, esetleg csak az online fogyasztói szerződésekre azért, hogy elérjék a lehető legszélesebb konszenzust a tagállamok között és egyidejűleg a Bizottság számára is politikai sikerélményt biztosítsanak;
3. a Javaslatot elfogadják a tervezett formájában.¹²³

Amennyiben az első vagy a második opció valamelyike következik be, akkor a CESL még azelőtt megbukik, hogy egyáltalán kvalifikálta volna magát a szabályozási versenybe. Ez a második opció esetében csak részben igaz, mert a szabályozás az online kereskedelemre vonatkozóan lehet sikeres, viszont a szabályozott terület jelentős mértékű szűkítése kételyeket vet fel az adásvételi jog uniós szintű, átfogó szabályozásának szükségességét illetően. Fontosnak tartom kiemelni, hogy lehetséges, hogy maga a Bizottság is a második lehetőség felé hajlik, tekintve, hogy tájékoztató füzetében *különösen* nagy figyelmet fordít az elektronikus kereskedelem területén várt eredményekre.

Ha a Javaslatot a jelenlegi formájában elfogadják, az Európai Unió akkor sem „engedheti el a CESL kezét”. Véleményem szerint, amennyiben a Javaslat elfogadásra kerül, ugyancsak három lehetséges opció van kilátásban:

1. Holt joganyag marad, mert a címzettek nem fogják a szerződésükre irányadó jognak választani.
2. Egy széleskörű európai magánjogi egységesítés kiindulópontja lesz.

¹²⁰ Id. 8-9.o.

¹²¹ Principles of European Contract Law

¹²² Danemann, Vogenauer, i.m. 15. o.

¹²³ ibid.

3. Sikeresen szabályozza majd a hatálya alá tartozó szerződéseket és a szerződő felek gyakran fogják kikötni, viszont bebizonyosodik, hogy ez a maximum, amelyet a magánjogi jogegységesítés körében uniós szinten el lehet érni.

Az első opció elkerülése elsősorban az uniós jogalkotó feladata. A jogalkotás során figyelembe kell vennie a felek igényeit és olyan szabályrendszert kell megalkotnia, amely elég vonzó ahhoz, hogy a szerződő felek „komfort zónájukból kilépve” egy új, a gyakorlatban még be nem vált jogszabályt válasszanak.

Ha az első eshetőség következik be, az azt mutatja, hogy az Európai Unióban a magánjog területén nincs szükség jogegységesítésre. Azt, hogy a lehetőségek közül végül melyik valósul meg, a gyakorlat fogja eldönteni.

A CESL sikeréhez szükséges intézkedések

Mit kell tennie az Európai Uniónak ahhoz, hogy elkerülje az első pontban foglalt eshetőséget?

Mindenekelőtt, ahhoz, hogy a tagállamok támogatását egyáltalán elnyerje, kétséget kizáróan kell bizonyítania, hogy a CESL a belső piacon növekedést fog generálni és alkalmas arra, hogy fokozza az európai integrációt. Ehhez további tudományos felmérések és empirikus kutatások lefolytatása lenne szükséges.

1. A szabályozási környezet leegyszerűsítése

Emellett, indokolt lenne a szabályozási környezet leegyszerűsítése, tekintve, hogy a kereskedők és a fogyasztók érdekeit is egy átlátható, kiszámítható és egységes szabályrendszer kialakítása szolgálja jobban. Szükség van a CESL kikötését tartalmazó megállapodás érvényességére irányadó szabályok leegyszerűsítésére és tisztázására, mert azok bonyolultsága elveheti a szerződő felek kedvét a CESL alkalmazásától. Az Európai Jogi Intézet álláspontja szerint, a Javaslatot egyetlen olyan eszközbe kell foglalni, amely az áruk, szolgáltatások és a digitális tartalmak eladói és vevői számára megfelelően összeállított fogalom meghatározásokat és egyszerűsített, következetes terminológiát alkalmaz, a vállalkozók és fogyasztók közötti szerződések

vonatkozásában meg kell könnyíteni a részvételt, a szabványos tájékoztatót pedig hatékonyabb tájékoztatási mechanizmussal kell felváltani.¹²⁴

A CESL előírja, hogy fogyasztói szerződések esetén az csak teljes egészében választható, így a „*dépeçage*” kizárt.¹²⁵ Ennek oka, hogy fogyasztóvédelem hatékonyságát rontaná, ha a kereskedők „szemezgethetnének” a számukra legkedvezőbb szabályok között.¹²⁶ Ez a rendelkezés a B2B tranzakciókra a szerződési szabadság elve miatt nem terjed ki, pedig az a kis-és középvállalkozások védelme érdekében indokolt lenne. A Gazdasági és Jogi Bizottság Jogi Bizottsághoz intézett javaslatában azt tanácsolta, hogy a Bizottság módosítsa a 30. preambulum bekezdést, ami lehetővé teszi a felek autonómiájának korlátozását a fogyasztóvédelem okán, és szorgalmazta, hogy a bekezdésbe kerüljön bele a „kkv-k védelme okán” kitétel is.¹²⁷ Indoklásként az alábbiakat fogalmazta meg: „*Habár a szerződési szabadság valóban kulcsfontosságú, a kkv-k bizonyos B2B viszonylatokban fennálló gyengébb tárgyalási pozíciójának realitását is egyértelműen el kell ismerni és azt- ahol szükséges- orvosolni kell.*”¹²⁸

Beale szerint a tény, hogy a *dépeçage* tilalma kereskedők közti szerződésekre nem terjed ki, egy jogszabály szerkesztési hiba.¹²⁹ Azzal érvel, hogy a CESL-nek megbízható „cégérnek” kell lennie és az azt választó szerződő feleknek teljes mértékben biztosnak kell lenniük abban, hogy azt kapják majd, amire számítottak.¹³⁰ Különösen fontos ez a kis-és középvállalkozásoknak, amelyeket a nagyvállalatok jogszabályok közti válogatása megfoszthat attól a fundamentális védelemtől, amelynek biztosítása éppen a CESL bevezetésének célja.¹³¹

Fauvarque-Cosson szerint, a szabályozási környezet egyszerűsítése és egy egységes szabályrendszer kiépítése indokolná a *dépeçage* tilalmának kiterjesztését a

¹²⁴ Európai Parlament Belső Politikák Főigazgatósága Tematikus Főosztály Állampolgári Jogok és Alkotmányügyek: A közös európai adásvételi jogról szólórendeletre irányuló javaslat: a javaslat egyszerűsítése és pontosítása, Összefoglaló. PE 462.473, 2012.

¹²⁵ COM(2011) 635 végleges, 20.o.

¹²⁶ Beale, i.m. 34. o.

¹²⁷ Vélemény a Gazdasági és Monetáris Bizottság részéről a Jogi Bizottság részére a közös európai adásvételi jogról szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletre irányuló javaslatról (COM(2011)0635 – C7 – 0329/2011 – 2011/0284(COD)) 6.o.

¹²⁸ (COM(2011)0635 – C7 – 0329/2011 – 2011/0284(COD)) 6.o.

¹²⁹ Beale, i.m. 47.o.

¹³⁰ ibid.

¹³¹ ibid.

B2B ügyletekre, mivel ennek hiánya pont az elérni kívánt egységet és összefüggő struktúrát veszélyezteti.¹³²

2. Az irányadó jog kiválasztásának szempontjai

Feltételezve, hogy a kereskedők és a fogyasztók is „*homo oeconomicusok*”, saját érdekeik racionális maximalizálói, a rendelkezésre álló alternatívák közül a legideálisabb kiválasztása során, az alábbi szempontokat veszik figyelembe:

- a kereskedő: a jogbiztonság és a kiszámíthatóság lehető legnagyobb mértéke legyen biztosított számára;
- a fogyasztó: a termékhez a lehető legalacsonyabb áron jusson hozzá és a fogyasztóvédelem mértéke a lehető legmagasabb legyen.¹³³

Amennyiben a Javaslat elfogadásra kerül, konkrétan, annak vonatkozásában a piaci szereplőknek a következők tükrében kell lehetőségeiket optimalizálniuk:

- fogyasztók: előfordulhat, hogy a fogyasztónak egyes, a szokásos tartózkodási helyük szerinti állam joga által biztosított szigorúbb szabályokról le kell mondania, cserébe viszont egyre több kereskedő terméke jelenik majd meg a piacon, mely által bővül a választék, az árak pedig csökkennek.¹³⁴
- kereskedők: előfordulhat, hogy a CESL a korábbinál szigorúbb fogyasztóvédelmi szabályozást tartalmaz, melyeknek meg kell felelniük, cserébe viszont csökkennek a költségeik azáltal, hogy nem kell valamennyi olyan tagállam fogyasztóvédelmi szabályozásának megismerésébe fektetni, amelybe exportálni akarnak.¹³⁵
- kis-és középvállalkozások: a kis-és középvállalkozásoknak valószínűleg addicionális költségekkel jár majd, ha a szerződésükre a CESL-t kötik ki. Beale szerint ezeket a költségeket hajlandóak lesznek megfizetni, mert azok elenyészőek ahhoz képest, amelyet egy sokkal magasabb fokú jogbiztonságot nyújtó rendszer által „spórolnak meg”, és amelyek így egyfajta biztosítási összegként is felfoghatók.¹³⁶ Mérlegelniük kell

¹³² Fauvarque-Cosson, i.m. 40.o.

¹³³ Smits, i.m. 6. o.

¹³⁴ Beale, i.m. 35. o.

¹³⁵ ibid.

¹³⁶ Beale, i.m. 46.o.

emellett, hogy az üzleti kapcsolatokban a CESL alkalmazása jelentheti a megbízhatóság jelét és lehet a minőségnek egy olyan indikátora, amelybe érdemes plusz költségeket invesztálni.¹³⁷ A jövőben akár az is előfordulhat, hogy mind a kereskedők, mind a fogyasztók szívesebben szerződnek majd egy olyan kereskedővel, amely „nem árul zsákbanmacskát” és határon átnyúló ügyleteire egységesen a CESL-t alkalmazza.

Ahhoz, hogy a CESL a szabályozási verseny sikeres versenyzője legyen, az alábbi szempontrendszer szerint is helyt kell állnia:

- el kell térnie a már létező megoldásoktól;
- a címzetteknek az eltérést fel kell ismernie;
- a választásából származó előnyöknek meg kell haladniuk az abból származó hátrányokat.¹³⁸

Melyek azok az eltérések, amik vonzóvá tehetik a felek számára CESL választását? Például: az eltérő alkalmazási kör vagy az anyagi jogi szabályozás különbségei.

3. Eltérő anyagi jogi szabályok szükségessége

A B2B és B2C körében is van olyan nemzetközi szabályrendszer, amellyel a CESL-nek - annak hatályba lépése esetén - konkurálnia kell. Amennyiben egy B2B szerződés megkötése során olyan kereskedők lépnek szerződéses kapcsolatra, akiknek székhelye szerinti állam a CISG-t ratifikálta, előfordulhat, hogy a két jogi eszköz hatálya fedi egymást. Ha az új szabályrendszer nem biztosít olyan egyszerűbb, összefüggőbb és átláthatóbb szabályozást, amely a jogbiztonság szintjét növeli, és amely egy esetlegesen felmerülő jogvita során könnyen és gyorsan megoldáshoz segíti a feleket, akkor azok értelemszerűen közönyt fognak tanúsítani a CESL irányába, a status quo-t el nem hagyva.¹³⁹

Elég vonzó lesz a CESL a kereskedők számára ahhoz, hogy kizárják a CISG alkalmazását? Ez a gyakorlatban válik majd el, de a kis-és középvállalkozások védelemét biztosító anyagi jogi szabályok - ideértve a szerződés érvényességére és a

¹³⁷ ibid.

¹³⁸ Smits, i.m. 7. o.

¹³⁹ ibid. 7. o.

tisztességtelen szerződési feltételekre vonatkozó rendelkezéseket, melyeket a CISG nem szabályoz - alkalmasak lehetnek arra, hogy elnyerjék a felek bizalmát, akik így szívesen kötik majd meg a CESL által felajánlott „biztosítást”.¹⁴⁰

Fogyasztói szerződések esetén a CESL versenytársa az Európai Parlament és a Tanács 2011/83/EU irányelve lesz. A CESL bevezetését célzó javaslat sokak által vitatott tulajdonsága, hogy a B2B és a B2C szerződéseket együtt szabályozza. Álláspontom szerint viszont, ez éppen annak pozitívumaként jelölhető meg, mivel a szabályozási környezetet egyszerűsíti a kereskedő számára azzal, hogy egy szabályozó eszközt alkalmazhat, amikor fogyasztókkal, és amikor üzleti partnereivel szerződik. A CESL további előnye, hogy egységes szabályozást tartalmaz, ellentétben a fogyasztói acquisal¹⁴¹, ami teljes- és minimumharmonizációt vegyesen tartalmazó szabályok összessége.¹⁴² A fogyasztó szemszögéből nézve, valóban előfordulhat, hogy egyes, a szokásos tartózkodási helye szerinti állam szigorúbb fogyasztóvédelmi szabályairól le kell mondania - azzal, hogy a CESL a Róma I. 6. cikkét semlegesíti - ugyanakkor cserébe általános, magas szintű fogyasztóvédelemben részesül. Nem lett volna ésszerű, ha a CESL a legszigorúbb tagállam szabályozását veszi át, mert ez aránytalan lett volna a többi, enyhébb fogyasztóvédelmi hagyománnyal rendelkező tagállamra nézve.

Számolva azzal, hogy esetlegesen nem a lehető legszigorúbb védelmet biztosítja, a CESL anyagi jogi szabályai által így is alkalmas arra, hogy a fogyasztók körében népszerűsége tegyen szert. A szabványos tájékoztató elősegíti a fogyasztó jogismeretének fejlesztését, a széleskörű vevői jogorvoslati rendszer pedig biztonságérzetét növeli majd a külföldről történő vásárlás során.

¹⁴⁰ Beale, i.m. 45. o.

¹⁴¹ Id. pl. 90/314/EGK irányelv a szervezett utazási formákról, 93/13/EGK irányelv a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről; 2008/122/EK irányelv a szálláshelyek időben megosztott használati jogára, a hosszútávra szóló üdülési termékekre, ezek viszontértékesítésére és cseréjére vonatkozó szerződések egyes szempontjai tekintetében a fogyasztók védelméről; 98/6/EK irányelv a fogyasztók számára kínált termékek árának feltüntetésével kapcsolatos fogyasztóvédelemről; 98/27/EK irányelv a fogyasztói érdekek védelme érdekében a jogsértés megszüntetésére irányuló eljárásokról; 1999/44/EK irányelv a fogyasztási cikkek adásvételének és a kapcsolódó jótállásnak egyes vonatkozásairól; 2005/29/EK irányelv a belső piacon az üzleti vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól, valamint a 84/450/EGK tanácsi irányelv, a 97/7/EK, a 98/27/EK és a 2002/65/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvek, valamint a 2006/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról

¹⁴² Stuyck, i.m. 194.o.

4. Az alkalmazási kör kiszélesítése

A szabályrendszer alkalmazási körét tekintve valamennyi szerző¹⁴³ egyetért azzal, hogy a CESL hatályát ki kellene terjeszteni a belföldi ügyletekre is, elősegítve, ezáltal az adásvételi jog szélesebb körű egységesítését. A CESL Javaslat lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy hatályát a belföldi tranzakciókra is kiterjesszék.¹⁴⁴ Figyelembe véve, hogy a jogtudományi álláspont, és egyes tagállamok¹⁴⁵ is az alkalmazási kör belföldi ügyletekre való kiszélesítését javasolják, szerencsésebb lenne a CESL határon átnyúló ügyletekre korlátozását¹⁴⁶ kivenni a CESL rendelkezései közül, különös tekintettel arra, hogy előreláthatóan a tagállamok vonakodnak majd ilyen, a hatály belföldi ügyletekre való kiterjesztését tartalmazó jogszabályok elfogadásától.¹⁴⁷ Mindezt annak ellenére, hogy a lépés a nemzeti jog autonómiáját nem veszélyeztetné, mivel a felek választásán múlna, hogy kívánják-e belföldi ügyleteikre a CESL-t alkalmazni.

Való igaz, hogy két egymás mellett létező szabályrendszer között lehetnek ellentmondások, de az egymás mellett létezés idővel az uniós és tagállami jogok spontán közeledését - ezáltal az egyes nemzeti jogok közeledését is - eredményezheti.¹⁴⁸

Az Angol és Skót Jogi Bizottságok, az angol kormányhoz 2011. november 10-én intézett javaslatukban azt tanácsolták, hogy amennyiben a CESL Javaslat elfogadására sor kerül, a kormány terjessze ki annak hatályát a belföldi ügyletekre is.¹⁴⁹ Mindezt arra alapítva, hogy a gazdasági társaságoknak egy és ugyanazon szabályrendszer alkalmazása lenne az érdeke adásvételi ügyleteik megkötése során, tekintet nélkül arra, hogy azok belföldön történnek-e vagy a határon túlra.¹⁵⁰ A belföldi tranzakciók CESL alá vonása a jogi eszköz opt-in mechanizmusa miatt nem terhelne aránytalan költségeket azokra a kereskedőkre, akik kizárólag belföldön szeretnék termékeiket értékesíteni, mert saját belátásuktól függene, hogy a CESL-t alkalmazzák-e vagy sem.

Mindezek fényében nem találok indokoltnak megfosztani a kereskedőket attól a lehetőségtől, hogy belföldi és határon átnyúló ügyleteikre egy szabályrendszert

¹⁴³ Id. pl. Smits, 11.o., Beale 47.o., de Tavernier 416.o.

¹⁴⁴ COM (2011) 635 végleges 13. cikk

¹⁴⁵ DiMatteo, i.m. 53.o.

¹⁴⁶ COM (2011) 635 végleges 4. cikk

¹⁴⁷ Fauvarque-Cosson, i.m. 36. o.

¹⁴⁸ Association Henri Capitant des Amis de la Culture Juridique Française, 10.o.

¹⁴⁹ DiMatteo, i.m. 53.o.

¹⁵⁰ Fauvarque-Cosson, i.m. 36. o.

alkalmazhassanak, a fogyasztókat pedig attól, hogy egységes fogyasztóvédelmi szabályozás alatt álljanak, akár külföldi, akár belföldi kereskedőtől vásárolnak.

5. A CESL értelmezésének elősegítése és népszerűsítése

Az alkalmazási kör és az anyagi jog körében foglaltak megvalósulása a CESL sikeréhez elengedhetetlen, ugyanakkor önmagában nem elegendő. Ahhoz, hogy a CESL a szabályozási versenyben sikeres legyen, a címzetteknek fel kell ismernie azokat az előnyöket, amelyeket e jogi eszköz nyújthat a számukra.

A lehetőségek közül a szerződő felek csak akkor fogják tudni kiválasztani az igényeiknek leginkább megfelelőt, ha az összehasonlítás alapjául szolgáló információk rendelkezésükre állnak.¹⁵¹ Smits ennek érdekében összehasonlító, értékelő weboldalak létrehozását, és olyan hálózat kiépítését javasolja, ahol az érintettek tapasztalataikat megoszthatják és tájékozódhatnak a CESL gyakorlati alkalmazásáról.¹⁵² Álláspontja szerint minél több információ érhető el a CESL-ről, annál valószínűbb, hogy elnyeri majd a szerződő felek bizalmát.¹⁵³

Pusztá tájékoztatást nyújtani egy opcionális jogszabályról nem elegendő. Tekintettel arra, hogy sikere abban nyilvánul meg, hogy milyen gyakran választják a felek, az uniós jogalkotónak érdemes lenne több energiát fektetni a CESL „promóciójába”, elsősorban a jogászok körében. Történhetne mindez tudományos konferenciák szervezésével, részletes, az értelmezést elősegítő tájékoztató füzetek kiadásával, vagy akár- a Willem C. Vis International Commercial Arbitration Moot perbeszédverseny¹⁵⁴ mintájára- CESL tárgyú esszé- és perbeszédversenyek szervezésével.

Az Európai Jogi Intézet az alábbi intézkedések megtételét tartja szükségesnek:

- tanácsadó szerv létrehozása;
- hivatalos kommentár kiadása;
- igazságügyi együttműködés elősegítése;
- hatékony alternatív és online vitarendezési mechanizmusok kialakítása.¹⁵⁵

¹⁵¹ Smits, i.m. 8.o.

¹⁵² ibid. 9.o.

¹⁵³ ibid. 9.o.

¹⁵⁴ ld. a verseny honlapja: <https://vismoot.pace.edu/>

¹⁵⁵ Európai Parlament Belső Politikák Főigazgatósága Tematikus Főosztály Állampolgári Jogok és Alkotmányügyek: A közös európai adásvételi jogról szólórendeletre irányuló javaslat: a javaslat egyszerűsítése és pontosítása, Összefoglaló. PE 462.473, 2012.

Fauvarque-Cosson szintén szorgalmazza egy tanácsadó testület létrehozását és kommentárok kiadását.¹⁵⁶ Javasolja továbbá, az előkészületi munkák anyagának megjelenítését, az *acquis* és az új szabályok, valamint a CESL szabályok és a nemzeti jogszabályi rendelkezéseket összehasonlító dokumentumok publikálását és végül a jogászok számára közös európai adásvételi jogi tárgyú képzések szervezését.¹⁵⁷

A tanácsadó testület létrehozása történhetne a UCC Állandó Szerkesztőbizottságának¹⁵⁸ mintájára, amely kommentárokat ad ki, és tanácsokat ad a Kódex módosításának kapcsán, vagy akár a CISG mellett működő Advisory Council¹⁵⁹ mintájára is. Mindkét testület jelentős segítséget nyújt a szabályrendszerük gyakorlati alkalmazásához.¹⁶⁰

6. A Felülvizsgálati klauzula

A CESL Javaslat 15. cikkében¹⁶¹ előírja a rendelet felülvizsgálatának kötelezettségét. A tagállamok a hatályba lépést követő negyedik év elteltével kötelesek tájékoztatni a Bizottságot a CESL alkalmazásáról. E tájékoztatások alapján a Bizottság a rendelet hatályba lépését követő ötödik év elteltével jelentést nyújt be a Parlamentnek, a Tanácsnak és a Gazdasági és Szociális Bizottságnak a rendelet felülvizsgálatának szükségességéről, az alkalmazás és a piaci változások tükrében.¹⁶²

Egyetértek azzal, hogy a felülvizsgálat rendszeresítése indokolt, és a tagállamokat valamint a Bizottságot időszakosan jelentéstételre kellene kötelezni a gyakorlati

¹⁵⁶ Fauvarque-Cosson, i.m. 41.o.

¹⁵⁷ *ibid.* 41.o.

¹⁵⁸ A UCC Állandó Szerkesztőbizottságának leírása in <http://www.uniformlaws.org/Committee.aspx?title=Permanent%20Editorial%20Board%20for%20Uniform%20Commercial%20Code>

¹⁵⁹ Id. az Advisory Council honlapja: <http://www.cisgac.com/>

¹⁶⁰ DiMatteo, i.m. 36. o.

¹⁶¹ „1. Az... [e rendelet alkalmazásának időpontját követő 4. év elteltével] a tagállamok tájékoztatják a Bizottságot e rendelet alkalmazásáról, különösen a közös európai adásvételi jog elfogadottságának mértékéről, arról, hogy a közös európai adásvételi jog rendelkezései mennyiben szolgáltak peres eljárások alapjául, és arról, hogy a fogyasztóvédelem szintje aktuálisan mennyiben különbözik a közös európai adásvételi jogban és a nemzeti jogban. A tájékoztatásnak ki kell térnie a közös európai adásvételi jog rendelkezéseit értelmező nemzeti bíróságok ítélezési gyakorlatának átfogó áttekintésére is.
2. Az... [e rendelet alkalmazásának időpontját követő 5. év elteltével] a Bizottság részletes jelentést nyújt be az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak és a Gazdasági és Szociális Bizottságnak e rendelet működésének felülvizsgálatáról, figyelembe véve többek között a vállalkozások közötti szerződések tekintetében a hatály további kiterjesztésének szükségességét, valamint a digitális tartalom és az uniós vívmányok jövőbeni fejlődése tekintetében a piaci és technológiai fejlődést.”

¹⁶² COM (2011) 635 végleges 30.o.

igények, és a teljesebb magánjogi harmonizáció szükségességének felmérése érdekében.¹⁶³

A CESL sikeréhez szükséges hármas szempontrendszer utolsó eleme szükségessé teszi, hogy az alkalmazásból fakadó előnyök haladják meg az alkalmazás költségeit. Az, hogy a CESL megfelel-e ennek a feltételnek, akkor fog kiderülni, amikor konkrét jogviták merülnek majd fel, melyeket a bíróságoknak a CESL alapján kell eldönteni. Az Európai Unió feladata ebben a körben az, hogy a jogviták eldöntéséhez segítséget nyújtson, összefüggő hálózatot, adatbázist alakítson ki, melyben könnyen hozzáférhetők a más tagállamokban a CESL alapján hozott döntések, és elősegítse a bíróságok kooperációját a CESL alkalmazása során.

¹⁶³ DiMatteo, i.m. 36.o.

VI. Konklúzió

Jean-Étienne-Marie Portalis, a francia Code Civil egyik szerkesztője úgy fogalmazott, hogy: „a törvények idővel jönnek létre, de a szó szoros értelmében nem alkotjuk őket.”¹⁶⁴ Azaz, a törvények sorsa valójában a gyakorlatban dől el és általában hosszabb idő szükségeltetik ahhoz, hogy fény derüljön egy szabályrendszer alkalmasságára. Nincs ez másképpen az uniós szabályozó eszközökkel - így a közös európai adásvételi joggal sem. Amennyiben az Európai Unió az integrációt és versenyképességét a kereskedelmi korlátok jogi szabályozás egységesítése általi lebontásával igyekszik fokozni, azt kell biztosítani, hogy a közös európai adásvételi jog a gyakorlati igényeknek való megfeleléshez a lehető legjobban felvértezve „szállhasson ringbe” a konkuráló adásvételi jogi szabályrendszerek versenyében és népszerűtlenségének következtében ne váljon végül holt joganyaggá.

A CESL, mint rendeleti formában bevezetni kívánt opcionális jogi eszköz, olyan innovatív regionális jogegységesítő megoldás, amelynek meg kell adni a lehetőséget, hogy a gyakorlatban bizonyíthatóan. Az Európai Unió egy választható, jogegységesítést célul kitűző jogszabály bevezetésének szándékával jelentős kockázatot vállalt, hiszen fennáll annak a lehetősége, hogy nem nyeri el a címzettek tetszését, a felek nem fogják alkalmazni, és ezzel veszélybe sodorhatja saját tekintélyét. Ezért különösen fontos, hogy minden olyan bírálatot számba vegyen, mely a CESL tényleges alkalmazásának akadályát képezheti és szükséges, hogy ezeket a hibákat kiküszöbölje.

Figyelembe kell vennie a jogtudományi és a tagállami kritikákat, annak érdekében, hogy a közös európai adásvételi jogot a szabályozási versenyben a lehető legjobb helyezéshez segítse. Erre a kis-és középvállalkozásoknak biztosított védelem, a szigorú fogyasztóvédelmi szabályozás és önmagában az opcionális jelleg alkalmas lehet, azonban szükség lenne emellett - a kritikákat is figyelembe véve - például a szabályozási környezet egyszerűsítésére és az alkalmazási kör kiszélesítésére. Indokolt lenne ebben a körben a *dépeçage* tilalmának kiterjesztése és az érvénytelen választás következményeinek konkretizálása.

Elengedhetetlen a CESL rendelkezéseinek és a hozzá kapcsolódó joggyakorlat értelmezésének elősegítése, például tanácsadó testület létrehozásával vagy hivatalos

¹⁶⁴ Jean- Étienne-Marie Portalis: Discours préliminaire sur le projet du code civil (discours présenté le 1er pluviose an IX)

kommentárok és tájékoztatók kiadásával. Az Európai Uniónak a CESL népszerűsítésére is kellő figyelmet kell fordítania. Ez történhetne tudományos konferenciák, versenyek szervezésével vagy akár a sajtóban való megjelentetéssel, esetleg a CESL-t bemutató előadások tartásával.

Az igazságügyi együttműködés erősítésével, a közös európai adásvételi jogi tárgyú jogvitákat elbíráló bíróságok kooperációjának támogatásával, hatékony vitarendezési mechanizmusok kialakításával az Európai Uniónak ki kell küszöbölnie az új szabályrendszer joggyakorlatának hiányát, elnyerve ezzel a címzetek bizalmát. A gyakorlati igények folyamatos szem előtt tartása végett szükséges lenne a CESL folyamatos, időközönkénti felülvizsgálata is.

E folyamat során az uniós jogalkotónak nincs oka sietségre, hiszen a CESL bevezetését nem valamely, a belső piacot érintő krízis orvoslásának szánja, hanem „Justice for Growth” jelmondatával összhangban előre tekint, hogy a gazdasági növekedést és az európai egységet a gazdasági integráció mellett a jogi integrációval is támogassa. Amennyiben a fentiekben ismertetett intézkedések megtételére sor kerül, és a CESL-t az Európai Unió felruházza valamennyi olyan tulajdonsággal, amellyel a szabályozási verseny méltó résztvevője lesz, nincs más teendője, mint várni a gyakorlat „válaszára”.

A jogtörténeti tapasztalatok azt mutatják, hogy a jogszabályok társadalmi igényeknek való megfeleléségének felméréséhez hosszabb időszak szükséges. Egyetlen szabályrendszer sem abszolút tökéletes, türelemmel kell lenni ahhoz, hogy az új jogi eszköz a gyakorlatban „kiforrja magát” és messzemenő konzekvenciákat vonhassunk le alkalmazásából az Európai Unió magánjogának egységesítésére nézve. A CESL kétségtelenül az európai adásvételi jog egységesítésének egy állomása. Idővel fény derül arra is, hogy a közös európai adásvételi jog e folyamatnak az utolsó állomása-e vagy csak egy megálló az európai jogi integráció útján. Így, még az sincs kizárva, hogy e jogi aktus végül egy széleskörű európai magánjogi harmonizáció motorjának bizonyul majd. Hosszú éveket kell várni ahhoz, hogy ez kiderüljön, de: Róma sem egy nap alatt épült.

Az uniós jogalkotónak minden szükséges feltételt biztosítani kell ahhoz, hogy az általa bevezetni kívánt jogi eszköz tartalma és struktúrája a gyakorlati igényeket tükrözze, és eleget tegyen a fentebb ismertetett hármas szempontrendszernek, miszerint:

térjen el a már létező megoldásoktól, a címzettek az eltéréseket ismerjék fel és a CESL választásából származó előnyök haladják meg az abból származó hátrányokat. E feltételek biztosítása során sietségre nincs oka. Ugyanakkor, a CESL opcionális mivoltára tekintettel arról is gondoskodnia kell, hogy népszerűsítse azt, a piaci szereplőket a lehető legszélesebb körben tájékoztassa a CESL tartalmát és alkalmazását illetően, valamint biztosítsa, hogy a jogi kultúrában a CESL-re vonatkozó ismeretek a lehető leggyorsabban terjedjenek. Azonban, miután mindezt megtette, útjára kell engednie, hogy kiderüljön megfelelő választ ad-e a CESL a globalizálódó világ kihívásaira, az állampolgárok szükségleteire, alkalmas-e az európai integráció fokozására és az Európai Unió versenyképességének növelésére, valamint arra, hogy biztosítsa az egységet a sokféleségben.¹⁶⁵

¹⁶⁵ vö.: az Európai Unió jelmondata: „Egyesülve a sokféleségben.” in http://europa.eu/about-eu/basic-information/symbols/motto/index_hu.htm

VIII. Felhasznált források

Tanulmánykötetek:

1. Ulrich Magnus (2012): CISG vs. Regional Sales Law Unification: With a Focus on the New Common European Sales Law, Sellier European Law Publishers, München, 2012.
2. Sectio Juridica et Politica, Miskolc, Tomus XXI/2. 2003.
3. Gerhard Danemann, Stefan Vogenauer (2013): The Common European Sales Law in Context: Interactions with English and German Law, OUP, Oxford, 2013.
4. Annales Universitatis Scientiarum Budapestinensis de Rolando Eötvös Nominatae Sectio Iuridica, Tomus LIII Annus 2012.
5. Contratto e Impresa/Europa I-2012.

Tudományos közlemények:

1. Jean- Étienne-Marie Portalis (1801): Discours préliminaire sur le projet du code civil (discours présenté le 1er pluviöse an IX) 1801. január 21.
2. Jan M. Smits (2012): The Common European Sales Law and Party Choice: When Will Parties Choose the Proposed CESL? A Chicagói Egyetem Jogi Kara „Conference on European Contract Law: A Law-and-Economics Perspective” c. konferenciáján megtartott előadás, Chicago, 2012. április 27-28.
3. Stefan Vogenauer (2013): Regulatory Competition through Choice of Contract Law and Choice of Forum in Europe: Theory and Evidence. in European Review of Private Law, Kluwer Law International BV, Great Britain, 1/2013, 2013.
4. Szabó Béla (2003): Gondolatok félúton az egységes európai szerződési jog felé – Lando vs. Gandolfi vs. UNIDROIT? Sectio Juridica et Politica, Miskolc, Tomus XXI/2. 2003.
5. Pierre Legrand (2004): Antivonbar. a Torontói Egyetem Jogi Karának „New World Legal Orders” konferenciáján megtartott előadás, Torontó, 2004. április 23-24.

6. Association Henri Capitant des Amis de la Culture Juridique Française (2010): Réponse à la Commission Européenne: A Propos de la Création d'un Droit Européen des Contrats pour les Consommateurs et les Entreprises. 2010.
7. Herry M. Flechtner (2012): The US Experience with the UCC and The CISG: Some Insights for the Proposed CESL?. in: Ulrich Magnus (szerk.) (2012): CISG vs. Regional Sales Law Unification: With a Focus on the New Common European Sales Law. Sellier European Law Publishers, München, 2012.
8. Larry A. DiMatteo (2012): The Curious Case of Transborder Sales Law: A Comparative Analysis of CESL, CISG and the UCC. in: Ulrich Magnus (szerk.) (2012): CISG vs. Regional Sales Law Unification: With a Focus on the New Common European Sales Law. Sellier European Law Publishers, München, 2012.
9. Király Miklós (2012): Some Meditation on the „Opting Out” and „Opting In”: Scope and Application of the Convention on the International Sales of Goods and the Common European Sales Law- Parallels and Differences. in: Annales Universitatis Scientiarum Budapestinensis de Rolando Eötvös Nominatae Sectio Iuridica, Tomus LIII Annus 2012.
10. Hugh Beale (2012): A Common European Sales Law (CESL) for Business-to-Business Contracts: Pros and Cons. in: Annales Universitatis Scientiarum Budapestinensis de Rolando Eötvös Nominatae Sectio Iuridica, Tomus LIII Annus 2012.
11. Jules Stuyck (2012): CESL or CRD- Which Instrument Will Win The Race For The Best System Of Cross Border Sales In Europe?. in: Annales Universitatis Scientiarum Budapestinensis de Rolando Eötvös Nominatae Sectio Iuridica, Tomus LIII Annus 2012.
12. Pieter de Tavernier (2012): Le droit commun européen optionnel de la vente: réaction d'un privatiste du « Plat Pays ». in: Contratto e Impresa/Europa I-2012.
13. Caroline Harvey, Michael Schilling (2012): Consequences of an Ineffective Agreement to Use the Common European Sales Law. King's College London Centre of European Law, Working Papers in European Law, Working Paper 03/2012, 2012.

14. Laura Lassila (2013): Opting Into the Common European Sales Law, How to Opt-into, or Opt-into at all, in B2C Contracts. Master's Thesis, University of Lapland, 2013.
15. Bénédicte Fauvarque-Cosson (2012): Vers un droit commun européen de la vente. Recueil Dalloz, 1. szám, Párizs, 2012. január 5.
16. Ancel, Fauvarque-Cosson, Wintgen et Doralt (2011): De quelques conditions de succès d'un instrument optionnel en droit européen des contrats. Revue des Contrats, 2011.

Jogforrások:

Nemzetközi Egyezmény:

Az Áruk Nemzetközi Adásvételéről szóló Bécsi Egyezmény (Bécs, 1980. április 11.) Magyarországon kihirdetve az 1987. évi 20. törvényerejű rendelet az Egyesült Nemzeteknek az áruk nemzetközi adásvételi szerződéseiről szóló, Bécsben, az 1980. évi április hó 11. napján kelt Egyezménye kihirdetéséről által

Az Európai Unió jogi aktusai:

1. Javaslat- Az Európai Parlament és a Tanács rendelete a közös európai adásvételi jogról (Brüsszel, 2011.10.11.) [COM(2011) 635] végleges
2. Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Unió működéséről szóló szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata 2012/C 326/01
3. Az Európai Parlament és a Tanács 593/2008/EK Rendelete (2008. június 17.) a szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról (Róma I.) HL L 177/6., 2008.7.4.
4. Az Európai Parlament és a Tanács 2011/83/EU irányelve (2011. október 25.) a fogyasztók jogairól, a 93/13/EGK tanácsi irányelv és az 1999/44/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, valamint a 85/577/EGK tanácsi irányelv és a 97/7/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről

Nemzeti jogforrás:

45/2014 (II.26) Korm. rendelet a fogyasztó és a vállalkozás közötti szerződések részletes szabályairól

Internetes források:

1. Dr. Karajcz Sándor: Piacszerkezeti változások a globalizáció tükrében, a Miskolci Egyetem Gazdaságtudományi Karának VIII. Nemzetközi Konferenciáján megtartott előadás, Miskolc, 2011. in <http://publikacio.uni-miskolc.hu/data/ME-PUB-43432/Karajz%20S%E1ndor.pdf> Utolsó letöltés ideje: 2014. október 13.
2. Dr. Török Éva: Az európai szerződési jog fejlődésének tendenciái in http://www.debrecenijogimuhely.hu/archivum/4_2011/az_europai_szerzodesi_jog_fejlodesenek_tendenciai/ Utolsó letöltés ideje: 2014. október 13.
3. A CISG szerződő államai in http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/sale_goods/1980CISG_status.html Utolsó letöltés ideje: 2014. október 13.
4. M. Joachim Bonell: The UNIDROIT Principles and CISG. (1997) in <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/bonell.html> Utolsó letöltés ideje: 2014. október 13.
5. Szabó Sarolta: A bécsi vételi egyezmény, mint nemzetközi lingua franca- az egységes értelmezés és alkalmazás újabb irányai és eredményei. Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar Jog-és Államtudományi Doktori Iskola, Budapest, 2009. in <https://jak.ppke.hu/uploads/articles/12332/file/Szab%C3%B3%20Sarolta%20PhD.pdf> Utolsó letöltés ideje: 2014. október 13.
6. M. Joachim Bonell: Towards a Legislative Codification of the UNIDROIT Principles? az UNCITRAL "Modern Law for Global Commerce" konferenciáján megtartott előadás, Bécs, 2007. július 9-12 in <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/bonell5.html> Utolsó letöltés ideje: 2014. október 13.
7. Pierre Legrand: Antivonbar. a Torontói Egyetem Jogi Karának „New World Legal Orders” konferenciáján megtartott előadás, Torontó, 2004. április 23-24. in <http://wildy.com/jcl/pdfs/legrand.pdf> Utolsó letöltés ideje: 2014. október 13.
8. Európai Szerződési Jog, a Miskolci Egyetem Állam-és Jogtudományi Karának Doktorképzésén, 2005.december 14-én elhangzott előadás in <http://www.uni-miskolc.hu/~wwwdeak/SzaboB/7EU-szerzodesijog.pdf> Utolsó letöltés ideje: 2014. október 13.
9. Viviane Reding „Realising the European Single Market Forum 2012” konferencián tartott beszéde, Brüsszel, 2012. március 6. in http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-12-164_en.htm?locale=en Utolsó letöltés ideje: 2014. október 13.

10. Kulcsfontosságú Érdekeltek Szakértői Csoportja in http://ec.europa.eu/justice/contract/cesl/stakeholder-meeting/index_en.htm Utolsó letöltés ideje: 2014. október 13.

11. Európai Bizottság: Sajtóközlemény, Az Európai Bizottság választható közös európai adásvételi jogot javasol a kereskedelem fellendítése és a fogyasztók választási lehetőségeinek bővítése érdekében 2011. október 11. in http://ec.europa.eu/justice/contract/files/common_sales_law/i11_1175_hu.pdf Utolsó letöltés ideje: 2014. október 13.

12. Európai Parlament Belső Politikák Főigazgatósága „C” Tematikus Főosztály: Állampolgári Jogok és Alkotmányos ügyek, Jogi ügyek: A közös európai adásvételi jogról szóló rendeletre irányuló javaslat: A javaslat egyszerűsítése és pontosítása, Összefoglaló in <http://www.europarl.europa.eu/document/activities/cont/201211/20121126ATT56495/20121126ATT56495HU.pdf> Utolsó letöltés ideje: 2014. október 13.

13. Vélemény a Gazdasági és Monetáris Bizottság részéről a Jogi Bizottság részére a közös európai adásvételi jogról szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletre irányuló javaslatról (COM(2011)0635 – C7 – 0329/2011 – 2011/0284(COD)) 2012.10.11. in <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONGSML+COMPARL+PE-491.011+02+DOC+PDF+V0//HU&language=HU> Utolsó letöltés ideje: 2014. október 13.

14. Az Amerikai Jogi Intézet tájékoztatója a múltbeli és folyamatban lévő projektekről in http://www.ali.org/doc/past_present_ALIprojects.pdf Utolsó letöltés ideje: 2014. október 13.

15. A Willem C. Vis International Commercial Arbitration Moot honlapja: <https://vismoot.pace.edu/> Utolsó letöltés ideje: október 13.

16. A UCC Állandó Szerkesztőbizottságának leírása in <http://www.uniformlaws.org/Committee.aspx?title=Permanent%20Editorial%20Board%20for%20Uniform%20Commercial%20Code> Utolsó letöltés ideje: 2014. október 13.

17. A CISG Advisory Council honlapja: <http://www.cisgac.com/> Utolsó letöltés ideje: 2014. október 13.

18. Az Európai Unió jelmondata: „Egyesülve a sokféleségben.” in http://europa.eu/about-eu/basic-information/symbols/motto/index_hu.htm Utolsó letöltés ideje: 2014. október 13.

Egyéb források:

1. A/CN.9/758, Possible future work in the area of international contract law, Proposal by Switzerland on possible future work by UNCITRAL in the area of international contract law

2. A Bizottság közleménye (2001. szeptember 13.) a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek az európai szerződési jogról [COM (2001) 398]
3. A Bizottság jelentése (2003. február 12.) az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak-Cselekvési terv a koherensebb európai szerződési jogért [COM (2003) 68]
4. A Bizottság közleménye (2004. október 11.) az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak: Az európai szerződési jog és a közösségi vívmányok felülvizsgálata tekintetében a követendő útról [COM (2004) 651]
5. A Bizottság jelentése (2005. szeptember 23.) Az elért haladásról szóló első évi jelentés az európai szerződési jogról és a közösségi vívmányok felülvizsgálatáról [COM (2005) 456]
6. A Bizottság jelentése (2007. július 25.) Második időközi jelentés a közös referenciakeretről [COM (2007) 447]
7. A Bizottság Zöld Könyve (Brüsszel, 2010.7.1.) a fogyasztók és a vállalkozások javára szolgáló európai szerződési jog felé történő előrehaladás szakpolitikai választási lehetőségeiről [COM (2010) 348]
8. Factsheet of the European Commission on the Regulation on a Common European Sales Law
9. The Gallup Organization: Flash EB N°320 - European Contract Law, B2B, Analytical Report, 2011.